

Міністерство освіти і науки України
Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука»

Історико-філологічний факультет

Кафедра романо-германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ «МАГІСТР»

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЧИТАЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Виконав:

здобувач історико-філологічного
факультету спеціальності 014 Середня
освіта (Мова і література (англійська))

Попов Анатолій Олегович

Керівник:

канд. пед. наук, доцент Будз І.Ф..

Рецензент:

канд. пед. наук, доцент кафедри практики
англійської мови та методики викладання
Рівненського державного гуманітарного
університету Гронт Л.В.

Рівне – 2024

УДК 371.3:808.545

ПОПОВ А. О.

**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ЧИТАЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ
ОСНОВНОЇ ШКОЛИ**

У кваліфікаційній роботі висвітлюється проблема формування іншомовної компетенції в читанні учнів основної школи.

Методична система роботи будувалась з урахуванням теоретично обґрунтованих передумов навчання іншомовного читання. У роботі досліджено процес формування іншомовного читання, розглянуті стратегії навчання читання та роль мотиваційного чинника, які сприяють підвищенню рівня сформованості вмінь розуміти прочитане, а також проаналізовані труднощі розуміння текстів для читання у процесі навчання англійської мови як іноземної.

Запропоновані способи мотивації учнів до читання та виокремлені спеціальні стратегії читання (запитання, прогнозування, візуалізація, встановлення значущих фактів та деталей, синтезування інформації, підведення підсумків тощо), які знімають мовні та смислові труднощі розуміння тексту та полегшують його сприймання.

Оволодіння стратегіями читання не лише сприятиме досягненню відповідного рівня читацької компетенції школярів, а й допоможе індивідуалізувати навчальний процес, підвищить мотивацію до читання іноземною мовою, інформаційну та читацьку культуру учнів.

Ефективність запропонованої методики була перевірена експериментально. Аналіз результатів експериментальної перевірки в цілому підтвердив гіпотезу нашого дослідження.

Ключові слова: іншомовна комунікативна компетенція, вміння читання, стратегії читання, труднощі читання, мотивація.

POPOV A. O.
TEACHING READING
COMPREHENSION SECONDARY SCHOOL PUPILS

The thesis deals with the problem of teaching reading comprehension secondary school pupils and using reading strategies for effective developing pupils' reading skills. In the work the concept of reading comprehension has been explored, the matter of reading difficulties has been considered, the methodological principles of the use of reading techniques have been analyzed. The ways of motivating pupils to read and special reading strategies (predicting, making connections, visualizing, inferring, questioning, summarizing, etc.) have been specified in the research.

The aim of the study is to find out which of the strategies are the most effective and can help to improve pupils' reading comprehension skills and to reach the level of fluency. In the research some strategies have been used. This classroom research study approaches the issue of reading skills based on the role of pre-reading strategies. Using these strategies is one of the ways to motivate English Foreign Language learners and to help them to activate their background knowledge of the topic. Pre-reading strategies can help pupils focus on their reading efforts, set a reading goal. It is seen that these strategies are capable of making learners more conscious and understanding, and facilitates learners to be more interactive in the process of studying. The results of the experiment proved the hypothesis of the research.

Key words: foreign language communicative competence, reading comprehension skills, reading comprehension strategies, reading comprehension difficulties, motivation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ	9
1.1. Роль читання та розуміння прочитаного у навчанні іноземних мов	9
1.2. Процес формування іншомовних читацьких умінь	14
1.3. Стратегії навчання іншомовного читання	19
1.4. Труднощі навчання іншомовного читання	32
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ЧИТАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ	38
2.1. Формування іншомовної компетенції в читанні учнів основної школи	38
2.2. Вплив мотиваційного чинника на формування читацької компетенції школярів	42
2.3. Експериментальна перевірка методики формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи	53
Висновки до розділу 2	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність дослідження. Читання – одне з чотирьох складних мовленнєвих умінь, яким повинні опанувати школярі закладів загальної середньої освіти у процесі вивчення іноземної мови.

На сучасному етапі учні, які вивчають англійську мову як іноземну, мають багато автентичних матеріалів для читання. Це дозволяє їм отримати багато інформації про історію та культуру країни, мова якої вивчається. Для них важливо не тільки вміти читати текст, але й розуміти, що вони читають. Досягти адекватного розуміння прочитаного учні можуть за допомогою спеціальних стратегій навчання читання. Іншими словами, використання стратегій навчання читання сприяє формуванню здатності легко сприймати і розуміти іншомовний текст.

Формування вмінь читання є важливою складовою процесу навчання іноземної мови на всіх ступенях навчання, оскільки читання відноситься до рецептивних видів мовленнєвої діяльності і входить у сферу комунікативно-суспільної діяльності людей, забезпечуючи спілкування.

Навчання читання полягає у формуванні вмінь учнів розуміти матеріал прочитаного тексту.

Розуміння прочитаного – це здатність розуміти інформацію в тексті та правильно інтерпретувати те, що розуміється під текстом [23, с.29].

Вміння правильно розуміти та використовувати інформацію веде до успіху у навчанні. Тільки ті учні, які оволодівають спеціальними стратегіями читання та розуміють, де і коли їх застосовувати, легко розуміють різні письмові матеріали.

У закладах загальної середньої освіти навчання іншомовного читання має на меті сформувати в учнів навички легко сприймати друкований текст та розуміти прочитане з різним ступенем деталізованості.

Проблема формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи широко висвітлюється в теоретико – методичних працях таких вчених як Е. Блок, К. Гудман, Ф. Браун, Г. Ляо, С. Періс, Р. Шеорі, Г. Корреро,

Г.Фергюсон та інші. Однак незважаючи на численні праці, присвячені даній проблемі, за межами досліджень залишилась низка невирішених питань. Аналіз методичної літератури [6, 14, 15, 16, 20, 27] та власні спостереження за процесом навчання читання іноземною мовою в основній школі під час педагогічної практики свідчать про те, що в учнів низький рівень сформованості іншомовної компетенції в читанні. На наш погляд, причина полягає в низькій мотивації до читання іншомовних текстів та недостатнє оволодіння учнями середнього ступеня навчання спеціальними стратегіями читання, що перешкоджає адекватному сприйманню та розумінню прочитаного.

Саме такий стан розробки проблеми визначає її **актуальність** та зумовив вибір теми нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є процес навчання читання іноземною мовою учнів основної школи.

Предметом дослідження є стратегії формування іншомовних читацьких умінь учнів середнього ступеня навчання.

Мета дослідження полягала в розробці науково обґрунтованої методики формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи.

Гіпотеза дослідження. Систематичне використання у процесі формування іншомовної читацької компетенції учнів основної школи спеціальних стратегій читання підвищить рівень сформованості сприйняття та розуміння прочитаного, а також сприятиме підвищенню мотивації до читання іноземною мовою у школярів, індивідуалізації навчального процесу, інформаційної та читацької культури учнів, їх соціалізації.

У ході дослідження необхідно було вирішити такі **завдання**:

1) визначити теоретичні основи формування читацьких умінь учнів основної школи, зокрема:

- розкрити роль читання та розуміння прочитаного у формуванні іншомовної комунікативної компетенції;
- проаналізувати процес формування іншомовних читацьких умінь;

- проаналізувати труднощі розуміння текстів для читання у процесі навчання англійської мови як іноземної;
- охарактеризувати поняття "стратегії читання" та розкрити їх значення для розуміння прочитаного;
- виокремити спеціальні стратегії навчання читання іноземною мовою;
- розглянути роль мотиваційного чинника у процесі навчання читання;

2) розробити методику формування англомовних читацьких умінь учнів середнього ступеня навчання;

3) експериментально перевірити та змістовно узагальнити результати теоретико-експериментального дослідження.

Для реалізації поставленої мети та перевірки гіпотези використовувались такі **методи дослідження**: вивчення та критичний аналіз теоретичних джерел з методики навчання іноземних мов та суміжних з нею наук, наукове спостереження за процесом навчання читання іноземною мовою в основній школі, бесіди з учнями; анкетування, тестування, розвідувальний експеримент.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні комплексу спеціальних стратегій навчання читання іноземною мовою учнів основної школи.

Практична цінність роботи: розроблено науково обґрунтовану методику формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи на основі використання спеціальних стратегій читання та з урахуванням мотиваційного чинника, яка може бути застосована в практиці викладання будь-якої іноземної мови у будь-якому типі закладу загальної середньої освіти з урахуванням ступеня навчання.

Матеріали дослідження можуть бути використані на практичних заняттях з курсу методики викладання іноземних мов на мовних факультетах ЗВО.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювались на науково-практичних конференціях:

«Актуальні проблеми сучасної філології та лінгводидактики» (м. Рівне, 18 травня 2023 р.) (<https://is.gd/ohQxhH>); XIV Всеукраїнська студентсько-викладацька науково-практична конференція «Мова й література у проєкції різних наукових парадигм» ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 21.04.2023. .

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота складається з таких структурних елементів: дві анотації (українською і англійською мовами), вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел (кількість найменувань – 71, з них 40 – іноземною мовою), додатки – 12 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ЧИТАННІ

1.1. Роль читання та розуміння прочитаного у навчанні іноземних мов

Читання – одна з найважливіших навичок у вивченні іноземної мови. Це конструктивний процес, який може допомогти дітям здобути нові знання мови, досвід про життя тощо. Читання визначається як “... активний процес розуміння друкованих та графічних текстів” [39, с. 4].

Читання окреслюється як “... змістовна інтерпретація письмових або друкованих словесних символів та результат взаємодії між сприйняттям графічних символів, що представляють мову, та мовними навичками читача, пізнавальними навичками та пізнанням світу” [39, с. 6].

Більш того, Д. Румпц пояснює це своїми словами «... читання – складний процес. Він передбачає візуальну дію при аналізі друкованих букв, а потім ідентифікації цих літер як складових слів, поки не досягне тлумачення значення цих слів» [40, с. 70].

У дуже подібній точці зору К. Гудман визначив читання як «... процес, який вимагає від читачів інтерпретувати графічні знаки, окреслює читання різними способами, порівнюючи звуки з буквами» [20, с. 12]. У цьому сенсі читання – це пізнавальний процес, який може допомогти читачам створити сенс із тексту. Читання набуває сенсу з друку. Від нас вимагається, щоб ми:

- Визначили друковані слова – процес, який називається розпізнаванням слів;
- Знайшли у них сенс – процес, який називається розумінням;
- Узгодили ідентифікацію слів та їх зміст таким чином, щоб читання було автоматичним і точним - досягнення, чого називається плавністю.

Уміння, пов’язані зі сприйняттям графічного тексту:

- розпізнавання та ідентифікація графічних знаків; розширення поля зору для охоплення цілих графічних комплексів;
- синтагматичний поділ речення;
- прогнозування значення слова за декількома буквами;
- антиципація та прогнозування змісту тексту на основі окремих опорних елементів;
- смислова інтеграція мовних знаків.

Читання як засіб навчання:

- сприяє розширенню словникового запасу;
- закріплює граматичний матеріал та мовні структури;
- розвиває навички самостійної роботи;
- підтримує мовленнєві навички в умовах відсутності мовленнєвого середовища;
- створює опору для усного чи письмового мовлення;
- здійснює виховний, розвиваючий, загальноосвітній вплив на особистість.

Читання як мета навчання:

а) існує для:

- одержання інформації;
- задоволення;

б) формує:

графічні навички – пізнавання та диференціація графем на рівні слова, речення;

лексичні навички – самостійне виведення значення невідомих слів; ігнорування невідомої не ключової для даного тексту лексики;

граматичні навички – розуміння функції складових компонентів речення; синтагматичний поділ речення; оволодіння граматичними засобами зв'язку;

комунікативні уміння: антиципація та прогнозування змісту тексту; розуміння експліцитно та імпліцитно поданої інформації; розуміння взаємодії частин речення, абзацу, тексту; виведення головної ідеї з суми деталей; знаходження специфічної інформації; розуміння структурної організації тексту; анотування, реферування, рецензування тексту [55, с.25].

Три основні підходи до читання:

1. Читання-це BOTTOM-UP process. Істотним елементом є письмовий текст. Основні моменти – це букви, слова та речення. Деякі стратегії: фонетичний та структурний аналіз.

2. Читання-це TOP-DOWN process. У центрі уваги – читач. Відправною точкою є схема читача (попередні знання та досвід).

3. Читання – це процес і BOTTOMS-UP і TOP-DOWN process разом. Читання – це інтерактивний процес [26, с.145].

Серед різноманітних визначень читання, які виникли в останні десятиліття, Л. Колкінс [6] пропонує три видатні ідеї, які виявляються найбільш критичними для розуміння того, що означає «навчитися читати»:

Читання – це процес, спрямований на зменшення невизначеності щодо значень, які передає текст.

Процес, який є результатом переговорів про значення між текстом та його читачем.

Знання, очікування та стратегії, які читач використовує, щоб розкрити текстовий зміст, відіграють вирішальну роль у тому, як читач веде переговори зі значенням тексту. Читання не спирається на один вид пізнавальних навичок і не має однозначних результатів - більшість текстів різний читач розуміє по-різному. Тому кінцевою метою читання є розуміння. Це дозволяє читачеві зрозуміти, про що йдеться у тексті. Стратегічні методи читання можуть допомогти учням досягти не лише академічних потреб, а й життєвих цілей [19, с. 3].

Важливість читання для учнів середньої школи англійської мови виражається в деяких чинниках. Читання вголос допомагає учням покращити

свою вимову. Читання про себе може допомогти учням звернути увагу на концептуальну інформацію та стимулювати їхню уяву, а також здогадатись. Обидва види читання дійсно корисні для учнів.

Майкл П. Крітчлі вказав на важливість читання щодо засвоєння словникового запасу. Він також показав недоліки детекстуалізації слів. Ряд дослідників в галузі освіти визнали, що існує сильна кореляція між читанням та успіхами в навчанні. Фактично, читаючи, читачі отримують величезний словниковий запас та необхідні знання, структуру окремого речення, а також фрагмент письма. Тому розвиток читацької компетенції є важливим для навчальних досягнень (Пол Шуботтом) [9, с.46].

Існує багато досліджень щодо співвідношення читання та правопису. За словами Сьюзен Джонс, «кореляція між орфографією та розумінням читання полягає в тому, що обидва вони залежать від спільного знаменника: володіння мовою. Чим глибше і ретельніше студент знає слово, тим більша ймовірність, що він або вона впізнає його, напише, визначить і належним чином використовуватиме у мовленні та письмі».

Читання – один із способів розслабитися. Тому звикнути читати важливо, але не дуже легко. Мішель Міллер провела невелике дослідження у середній школі Паско, присвячене читанню та розслабленню, і виявилось, що учням корисно читати лише для відпочинку у студентській кав'ярні. Щодо цієї програми є багато позитивних відгуків [32, с.18].

За словами Дженніфер Л. Пласкоти, читання несе свій внесок у розвиток духовності учнів у «Поза межами грамотності»: вплив читання та оповідань на духовне становлення дітей. Тому, окрім сприйняття слів, граматики, формату письма, читачі також багато чому навчаються з текстів. Ліза Девіс заявила, що «читання є основою для розвитку розуміння концептуальної інформації, і воно розпалює уяву». Дійсно, читання відіграє значну роль у розвитку мозку людини [20, с.123].

Читання та письмо – це взаємні інтерактивні навички. Існує тісний зв'язок між форматом читання та письма. Чим більше читає студент, тим кращі його письмові здібності.

Як правило, читання текстів є хорошим джерелом для самовдосконалення та мотивації. Вони грають велику роль у досягненні майстерності. Читання допомагає учням зрозуміти, що відбувається навколо них. Навики осягнення читання підвищують задоволення від читання та його цінність. Формування навичок розуміння прочитаного вимагає перманентної стратегії, в якій усі сфери навичок читання (фоніка, вільне володіння, словниковий запас) сприятимуть успіху. Навички розуміння є основоположними для володіння мовою і необхідні для успіху дитини. Вони є частиною кожного предмета, який вивчає учень, і необхідні для його навчання або розвитку в школі. Переваги, які випливають з добре розвинених навичок розуміння, нескінченні. Вони допоможуть учням не тільки на уроках англійської мови, а й у всіх сферах навчання. Вони втілюють у реальність здібності та критичне мислення, які є цінними навичками, необхідними студенту для успішного навчання та професійної діяльності. Навички розуміння, набуті в ранньому віці, які часто практикуються та вдосконалюються в середніх школах, забезпечать успіхи студентів у вищому навчальному закладі та їх майбутню кар'єру.

Стандарт навчальної програми середньої школи визначає навички читання як важливі частини мовленнєвої компетентності. Як спосіб введення мови, читання має велике значення у вивченні мови. Державний освітній стандарт так описує мету читання:

- 1) Учні можуть отримувати та обробляти інформацію із загальних статей;
- 2) Учні можуть зрозуміти основну думку та задум автора;
- 3) Учні мають здатність долати труднощі та нові бар'єри слів у контексті та розуміти текстовий зміст;
- 4) Учні можуть керувати підказками у статті;
- 5) Учні можуть дізнатися інформацію та ресурси через Інтернет;

- 6) Учні можуть читати шкільні газети та журнали англійською мовою;
 7) Позакласне читання повинно складатися з понад 230 000 слів [5].

1.2. Процес формування іншомовних читацьких умінь

Відомо, що навчання читання як виду мовленнєвої діяльності здійснюється традиційно в три етапи. Ці етапи включають до, під час та після читання та мають певні кроки та дії [9, с.38].

Дотекстовий етап (Pre-Reading Stage)

Мета дотекстового етапу – формування вмій смислової та мовної антиципації, яка забезпечує підготовку до сприймання тексту за рахунок активізації фонових завдань та досвіду студентів. На першому етапі вчитель повинен розпалити інтерес та стимул учнів, розповідаючи про малюнки, заголовки та обговорюючи ключові слова. Перш ніж презентувати новий текст, вчителю слід запропонувати учневі здогадатися, про що йдеться у тексті, переглянувши схеми, таблиці, малюнки. Це допоможе покращити навички передбачення і дасть їм багато ідей щодо уроку, які вони можуть використати, щоб допомогти інтерпретувати будь-які незнайомі слова, з якими вони стикаються під час читання. На цьому етапі вони

- активізують базові знання,
- роблять прогнози щодо тексту,
- попередньо переглядають текст шляхом скімінгу та сканування, щоб зрозуміти загальний зміст.

Тому дотекстовий етап допомагає активізувати фонові знання. Більшість учителів нехтують процедурою попереднього читання, підкреслюючи, що у них закінчується час. Насправді діяльність перед читанням мотивує учнів перед тим, як відбувається саме читання.

Деякі приклади цього етапу:

- **Правда чи брехня**

Наприклад, взяти до уваги вплив соціальних медіа на підлітків. Учитель може прочитати кілька тверджень і запитати учнів, чи вони

правильні чи ні. Не кажіть правильних відповідей і не дайте їм підтвердити, чи були вони правильними чи неправильними під час читання.

- **Графік KWL**

Графіки KWL прості. Учням необхідно написати все, що вони знають про тему (стовпець K) і все, що вони хочуть знати (стовпець W) і те, що вони дізналися після прочитання (стовпець L).

- **Я слухаю тебе**

Під час цього заняття учні працюють в парах. Кожна пара розмовляє англійською мовою на певну тему протягом 2 хвилин. Потім учні міняються ролями.

- **Відео**

В наш час існує багато різних цікавих відеороликів. Учитель шукає короткий відеоролик на тему читання. Відео має тривати більше трьох хвилин. Перед переглядом відеоролика вчитель готує питання для обговорення. Переглянувши відео, студенти обговорюють побачене зі своїми партнерами.

Після дотекстового етапу вчитель переходить до іншого важливого етапу. Мета другого етапу-допомогти учням зрозуміти конкретний зміст. Цей етап вимагає керівництва вчителя, щоб забезпечити учням активний підхід до матеріалу. На цьому рівні вони перевіряють розуміння, ставлячи питання, обдумуючи та обмірковуючи ідеї та інформацію у тексті.

Під час читання учні:

- Визначають основні речення, які розкривають основну думку параграфів. У кожному абзаці зазвичай міститься тематичне речення, яке визначає основну думку параграфа.

- Розрізняють конкретні та загальні уявлення.

- Визначають сполучники, щоб дізнатися, як вони пов'язують ідеї в тексті.

- Переглядають текст для отримання конкретної інформації. *Скіммінг* – це стратегія, яка дозволяє знайти основну думку в тексті та допомагає студентам стати досвідченими читачами.

- Бесіда між учнями. Після прочитання параграфу учні можуть вести бесіду, щоб вони могли пояснити те, чого не зрозуміли.

Післятекстовий етап (After-Reading Stage)

Фаза «Після тексту» настає після прочитання поданого матеріалу. Учитель повинен побачити, чи можуть учні пояснити, що сталося на початку, всередині та в кінці тексту. Заключний етап має на меті переглянути змістову роботу над проблемами знизу вгору, такими як граматики, словниковий запас та особливості дискурсу. Тут вчитель перевіряє усвідомлення учнями прочитаного, пов'язує текст з їх особистим досвідом та життям, пов'язують та інтегрує читання з іншими мовленнєвими вміннями.

На цьому етапі учні:

- продумують ідеї та інформацію у тексті.
- пов'язують прочитане з власним досвідом та знаннями.
- пояснюють своє розуміння тексту.
- розширюють їхнє розуміння критично та творчо.

Діяльність на даному етапі допомагає учням критично проаналізувати прочитане і краще його зрозуміти. Прикладами активностей можуть бути:

Творчі дискусії

Учні діляться на пари, і протягом 3 хвилин обговорюють одне питання, після чого один учасник кожної пари переходить до іншого, і вони обговорюють свої питання.

Сфери інтересів

Учні говорять, яка частина тексту є найважливішою / цікавішою і чому. Потім вони також обговорюють неважливу і нецікаву частину.

Перевірка однокласників

Учні готують 5 запитань щодо прочитаного. Потім вони діляться на групи і задають один одному ці питання.

Пошук відповідних новин

Після прочитання учні можуть переглянути деякі новини, пов'язані з прочитаним в Інтернеті.

Кінець історії

Інший вид діяльності – просити учнів змінити кінець оповідання. Щоб змінити кінець історії на щось непередбачуване, потрібно трохи подумати.

Успіх у досягненні прочитаного – це засвоєна навичка, яку можна розвинути на практиці. Тому, щоб навчитися читати ефективно, необхідно розглянути чотири змінні, які визначають хід процесу читання [6].

Змінними є: читач, текст, стратегії, мета. Щодо читача, то його навички читання є життєво важливими, а також його інтерес до теми. Важливу роль відіграють такі фактори, як сонливість або голод. Всі ці чинники впливають на успішність читання. Крім того, тип тексту впливає на процес читання, оскільки існує певна ступінь відмінності у складності між різними типами, напр. між романом і науковим текстом [6, с.45].

Однак стратегії читання є найважливішим чинником, оскільки вони впливають на читання найбільш значущим чином. Неуспішні учні, які вивчають мову, можуть або використовувати занадто мало стратегій читання, або використовувати їх у хаотичному порядку, що, очевидно, погіршує ефективність читання. Крім того, мета читання для читача є вкрай важливою, оскільки різні цілі визначають використання певних стратегій. Якщо читачеві потрібно лише зібрати загальну інформацію, він буде використовувати стратегії, придатні для цієї мети, такі як скімінг. Якщо, наприклад, він шукатиме більш конкретну інформацію, сканування стане найкращою стратегією для застосування [11, с.68].

Вказівки вчителя також дуже важливі для кращого розуміння. Прямі / чіткі навчання – це метод навчання, який привертає увагу дітей безпосередньо до конкретної стратегії, якій навчають. Він передбачає участь студентів і спрямований на отримання конкретного результату навчання. Прямі / чіткі інструкції забезпечують багато моделювання з боку вчителя, так

що дитина може побачити, як має виглядати стратегія, яку викладають, і що потрібно зробити, щоб використати цю стратегію. Використання прямого методу у навчанні стратегії розуміння прочитаного вимагає, щоб дитина сама вивчила стратегію, зрозуміла її та почала використовувати у повсякденному читанні.

Втручання – це вид навчання, яке відокремлене від звичайної навчальної програми, що проводиться як у цілій групі, так і в малих групах, коли учні мають труднощі у певній сфері. Існує також відповідь на втручання, яка "передбачається на основі гіпотези, що якщо читачам, які мають труднощі, забезпечити втручання, засноване на дослідженнях та більш інтенсивне, ніж традиційне навчання в класі, вони покажуть збільшені темпи зростання читання" [45, с. 487].

Вчителі повинні проводити певну підготовчу роботу до читання.

Підготовка вчителя може складатись з таких дій:

- Заздалегідь прочитайте історію, статтю чи розділ.
- Зробіть короткий запис легкості або складності словника для класу.
- Випишіть на дошці чи картках нові або найскладніші слова, або найбільш абстрактні поняття.
- Розгляньте цілі, які можна досягти завдяки читанню даного тексту;
- Спробуйте знайти способи зв'язати читання вибраного тексту з минулим досвідом учня.
- Подумайте, як це читання буде інтегровано з минулим досвідом учнів, та визначте, який зміст може бути новим для учнів.
- Подумайте, як найкраще мотивувати учнів, коли вони читають завдання.
- Визначте остаточне призначення для читання [9].

При роботі з текстом на уроці іноземної мови не слід забувати про основні завдання іншомовних текстів.

1. Збагачення й розширення знань учнів. Так, наприклад, у процесі читання учні отримують завдання знати певні слова чи словосполучення ,

виписати слова чи структури за якоюсь певною ознакою, назвати слова, які були використані в певній ситуації.

2. Тренування лексико-граматичного матеріалу та використання певного мовного матеріалу у відповідях на запитання вчителя, у процесі вільного переказу змісту чи переказу, близькому до тексту.
3. Розвиток усного мовлення учнів на основі прочитаного тексту: бесіда за окремими проблемами, які розкриваються в тексті, придумування продовження тексту або його початку, драматизація окремих епізодів.
4. Розвиток смислового сприйняття тексту – його розуміння. Завдання такого типу спрямовані на перевірку розуміння окремих епізодів, вони допомагають переборювати труднощі, що виникають на шляху розуміння тексту [7, с. 123].

1.3. Стратегії навчання іншомовного читання

Читання – це процес конструювання сенсу шляхом взаємодії з текстом, оскільки під час читання люди використовують свої попередні знання разом із підказками з тексту для конструювання значення. На думку Д. Брауна, «ефективні чи експертні читачі є стратегічними» [4, с. 34]. Це означає, що вони мають цілі для свого читання і пристосовують своє читання до кожної мети та до кожного завдання читання. Стратегічні читачі використовують різні стратегії та навички під час конструювання значення [38, с. 630].

Стратегія – це план, навмисно обраний читачем для досягнення певної мети або виконання поставленого завдання [38, с. 640]. Коли учні мають змогу автоматично вибирати та використовувати стратегію, вони досягають самостійності у її застосуванні. Поряд зі стратегіями, якими користуються досвідчені читачі, вони також використовують ряд навичок розуміння та вивчення. Зрозуміло, що читачі розвивають використання стратегій і навичок, читаючи і пишучи, і отримуючи необхідну підтримку, щоб рости в цих процесах [39, с. 15].

Існує багато різних поглядів на визначення стратегій читання залежно від різних вчених, тому немає чіткого визначення. Р. Гарнер розуміє стратегії читання як «загалом навмисну, ігрову діяльність, яку здійснюють активні учні, багато разів для усунення сприйнятих когнітивних збоїв» [16, с. 56]. Крім того, М. Барнетт використав термін стратегія читання для позначення «пізнавальних операцій, які відбуваються, коли читачі підходять до тексту з метою зрозуміти те, що вони читають. У цьому сенсі стратегії читання – це процеси розуміння, які читачі використовують для осмислення прочитаного» [19, с. 4].

Як правило, стратегії читання – це ефективні прийоми, які використовуються учнями для досягнення успіху в розумінні читання. З іншого боку, ми не можемо виключити роль вчителів, які повинні бути обізнаними щодо використання стратегій читання та навчати учнів, як успішно використовувати ці різні стратегії. Навчання стратегії вкорінене у роботах Девіда Пірсона та його колег, які вивчали процеси досвідчених читачів, а потім шукали способи навчити цим процесам читачів із труднощами.

Більшість дослідників і практиків сходяться на думці про основний набір із семи стратегій:

Прогнозування змісту / антиципація (Make Predictions)

Мета використання стратегії – активізація базових знань для встановлення зв'язку між новою та відомою інформацією.

У багатьох класах ця інструкція поділена на три категорії зв'язку, визначені Колін Бадді, – текст для себе, текст для тексту та текст для світу. Учні можуть встановлювати зв'язок «сам з собою» за допомогою малювання, створення діаграми або письма. Вчителі можуть запитати учнів, чи стикалися вони коли-небудь із подіями у тексті. Учні можуть встановлювати зв'язок текст-текст за допомогою малювання, створення діаграми, письма та графічних організаторів. Ці зв'язки між текстом і текстом можуть

підтримуватися в тому, як герої в оповіданні ставляться до інших, або як елементи історії стосуються історій.

Прогнозування – важлива стратегія читання. Вона дозволяє учням використовувати інформацію з тексту, наприклад заголовки, малюнки та діаграми, щоб передбачити, що станеться в оповіданні. Коли учні роблять прогнози, вони намагаються передбачити, що буде далі в тексті, підтверджуючи їх попередні знання. Антиципація спонукає дітей активно думати наперед і ставити низку запитань. Більше того, це допомагає краще зрозуміти історію, встановити зв'язок між їхніми прогнозами та темою тексту. Дослідження показали, що хороші читачі використовують свій досвід та знання для створення прогнозів та формулювання ідей під час читання. Створення прогнозів є також цінною стратегією для покращення розуміння прочитаного. Це, у свою чергу, дозволить учням брати активну участь у процесі читання.

Запитання до тексту (Ask Questions)

Досвідчені читачі завжди ставлять запитання під час читання. Вони можуть використовувати опитування до, під час або після читання. Коли читачі ставлять запитання перед тим, як прочитати текст, вони активізують попередні знання та роблять прогнози. Запитання під час читання може відігравати роль допитування до тексту, самодопиту або допиту автора. Це створює діалог у свідомості дитини під час читання. Постановка запитань після прочитання тексту може стимулювати оцінювання та подальші дослідження з даної теми. Вчителі можуть використовувати опитування, щоб допомогти сформувати словниковий запас дітей. Запитання можуть допомогти дітям продовжувати займатися текстом, який буде незнайомим або важким для пізнання. Ефективні вчителі показують читачам спосіб розглянути те, що вони читають, і спосіб показати знання у запитаннях. Ця діяльність заохочує дітей замислитися над тим, що їм потрібно прочитати, і допомагає їм краще це усвідомити.

Ця стратегія вимагає, щоб діти самі ставили запитання, щоб побудувати зміст, покращити розуміння, знайти відповіді, вирішити проблеми та дізнатися нову інформацію. У цій стратегії учень повертається до тексту протягом усього процесу читання, щоб знайти відповіді на запитання, які поставив учитель до, під час та після читання. Учні вчать розрізняти запитання, які є фактичними, передбачуваними або підтримують попередні знання читачів.

Умовиводи (Make Inferences)

Під даною стратегією мається на увазі читання між рядками. Учні повинні використовувати власні знання разом з інформацією з тексту, щоб зробити власні висновки. Завдяки висновкам учні можуть робити прогнози, визначати основні теми, використовувати інформацію для формування сенсу з тексту та використовувати малюнки для формування значення. Учніям надаються методи використання ілюстрацій, графіків, малюнків, відповідного словника та заголовків з тексту для формування висновків. Коли студенти використовують стратегію висновку, вони створюють сенс тексту. Вони додають фрагменти, яких, здається, немає, часто поділяючи особисті думки та формулюючи інтерпретації. Навчитися використовувати умовиводи непросто. З цієї причини надзвичайно важливо сформувавши метод максимально чітко, щоб студенти чітко зрозуміли його. Потрібно почати з того, щоб дати їм зрозуміти, що:

- Відповіді повинні підтримуватися підказками;
- Потрібно додати ці поради до того, що вони вже знають;
- Правильних відповідей може бути декілька.

Часто учні роблять висновки, не усвідомлюючи цього. З цієї причини потрібно звернути увагу на те, як вони дійшли до своїх відповідей. Запитайте їх, як вони «зробили висновок». Це може означати, що їм потрібно пояснити, як вони дізналися свою відповідь, без чіткої інформації у тексті. Заохочуйте їх виявляти підказки та неявну інформацію в тексті, які можуть привести до правильного до висновку.

Визначення важливих фактів (Determine Importance)

У будь-якому тексті читачі повинні постійно сортувати та визначати пріоритетність інформації. Вчителі часто допомагають читачам проаналізувати все - від особливостей тексту у публіцистичному тексті, таких як маркери та заголовки, до словесних сигналів у романах, як от сильні дієслова. Пошук цих підказок може допомогти читачам просіяти відносну цінність різних фрагментів інформації в текстах.

Визначення важливих фактів означає, що читач зосереджується на тому, що є найважливішим у тексті, щоб він/вона змогли глибше зрозуміти зміст тексту. Досвідчені читачі на сторінці можуть відшукати ту інформацію, яку, перш за все, потрібно запам'ятати. Додаткові подробиці, надані автором, роблять текст цікавішим, але можливість виділення найважливіших деталей дасть можливість глибоко зрозуміти та зберегти інформацію.

Застосовуючи цю стратегію, читачі повинні стежити за своїм мисленням під час читання, щоб помічати, коли щось важливе діється в тексті. У певному сенсі читачі «зберігають» ці важливі деталі у своїй пам'яті і витягують їх пізніше, щоб визначити, наскільки всі вони поєднуються як основні ідеї та теми. Коли читачі можуть визначити основні ідеї з тексту, вони готові відфільтрувати та організувати всю іншу інформацію, отриману з тексту, навколо цих ідей. Щоб з'ясувати важливість вигаданого тексту, учні мають уважно вивчити важливі речі, які каже та робить особа, і те, як ці слова та дії впливають на події історії. Вони також повинні помітити, як установки можуть відігравати життєво важливу роль у сюжеті. Читаючи художню літературу, учні повинні визначити, які події та персонажі мають найбільший вплив на історію. Вони мають зосередитися на розвитку персонажа понаднормово та на те, як цей розвиток впливає на кінцевий результат оповідання. Читачі також зосереджуються на стосунках між героями, проблемах та їх вирішень.

Нарешті, учні використовують усі важливі деталі тексту, щоб опрацювати основні моменти оповідання. У публіцистичних текстах учні

визначають більшість фактів, деталей та словникового запасу кількох тем, помічаючи такі особливості тексту як ілюстрації заголовків, графіки, виділені слова, фотографії та ін. Ці текстові функції часто включаються, щоб привернути увагу читача до найважливішої інформації, якою автор хоче поділитися. Як у художній літературі, так і не в художній літературі, навчання учнів виділяти основні моменти, важливі факти дозволяє їм послідовно відмовлятися від деталей, опускати надлишкову інформацію, яка блокує наше сприйняття, зберігаючи лише найважливіші знання, необхідні для стислого розуміння.

Візуалізація (Visualize)

Читачі постійно малюють в уяві картинки під час читання, візуалізуючи дії, персонажів або теми. Візуалізація вимагає від читача побудови картини тексту. Це зображення зберігається в пам'яті як зображення уявної читацької інтерпретації тексту.

Візуалізація – це здатність формувати певні уявлення у свідомості під час читання. Це допомагає читачам взаємодіяти з текстом таким чином, щоб він запам'ятовувався. Коли учні створюють картини у своїй свідомості, вони стають більш залученими. Візуалізація розвиває уяву, посилює взаємодію з текстом та покращує фантазію. Візуалізація може бути перевіреною стратегією, яка однозначно покращує усвідомлення прочитаного. Вчителі використовують книжки з малюнками для учнів різного віку, оскільки складне мистецтво в цих книгах дозволяє учням побачити, як слова та малюнки поєднуються у формуванні змісту.

Дослідження показують, що учні, які створюють сильні ментальні образи, краще пригадують, створюють більше зв'язків, ставлять більше запитань, глибше розуміють текст.

Поради щодо навчання візуалізації:

- Стимулюйте учнів використовувати всі органи чуттів для створення яскравішої картини. Що вони бачать, нюхають, чують, смакують, відчувають?

- Попрактикуйтесь із учнями у візуалізації. Вони закривають очі і зображують сцену, яку ви описуєте, а потім дайте їм більше інформації про те, що вони собі уявили;
- Гра в «звуковий пейзаж». Учні створюють уявну картину того, де вони знаходяться і що бачать, чують, нюхають, смакують і відчують;
- Учні мають перед собою текст і називають слова, які найбільше допомогли їм візуалізуватись під час читання;
- Вони порівнюють свої слова зі словами своїх однокласників, щоб побачити, чи були деякі слова кориснішими за інші і чому;
- Учні описують щось, заохочуйте їх візуалізувати слова, використовуючи всі п'ять органів чуттів. Спонукайте їх використовувати ці ідеї під час роботи. Нагадайте учням, що використання описових слів допоможе читачам візуалізувати та створити гарну картину.

Узагальнення інформації / підбиття підсумків (Summarize).

Підбиття підсумків вчить дітей як розрізнити найважливіші ідеї у тексті, як ігнорувати несуттєву інформацію та як змістовно інтегрувати центральні ідеї. Процес узагальнення вимагає від читача визначити, що важливо під час читання, та ущільнити інформацію своїми словами. Під час підведення підсумків учні основної школи зможуть відрізнити основні ідеї від допоміжних.

Узагальнення – це стратегія, яка допомагає дітям впорядкувати ідеї навіть у довгих уривках для читання, які зазвичай сприймаються як загроза для них.

Як використовувати стратегію узагальнення? Почати потрібно з читання тексту. Поставте учням такі запитання:

- Які основні ідеї у тексті?
- Які важливі деталі необхідні для підтримки ідей?
- Яка інформація не має значення або є зайвою?

Нехай вони використовують ключові слова або фрази, щоб визначити основні моменти тексту.

Синтезування інформації (Synthesize Information)

Синтез – найскладніша із стратегій розуміння, що поєднує елементи зв'язку, розпитування та висновку. За допомогою цієї стратегії учні "переходять від осмислення тексту до інтеграції свого нового розуміння у своє життя та світогляд" [32, с.19].

Реалізація цих стратегій у процесі навчання іншомовного читання значно підвищить рівень сформованості читацької компетенції учнів основної школи.

На думку Нутталла, передбачення, встановлення зв'язків, візуалізація, висновок, опитування та узагальнення – це стратегії, продемонстровані дослідженнями для покращення розуміння прочитаного [4, с.64]. Лунцер і Уейт вважають, що важливо навчити стратегії, називаючи її, і показати, як її слід використовувати [16, с.35].

У методиці виділяють чотири основні види читання:

- Ознайомлювальне читання,
- Вибіркове / переглядове читання,
- Інтенсивне читання / вивчальне читання,
- Екстенсивне читання.

Ознайомлювальне читання (Skimming) – це читання з розумінням основного змісту та найбільш суттєвих деталей тексту. Мета – переглянути текст, щоб краще зрозуміти, про що йдеться. Це допоможе підготувати учнів до більш глибокого навчання. Переглядаючи, ви намагаєтесь виявити важливі факти на деталі. Скімінг використовується для швидкого визначення основних ідей тексту. Люди часто переглядають, коли у них є багато матеріалів для читання протягом обмеженого періоду часу. Техніка ознайомлювального читання згідно з Ляо, проводиться зі швидкістю в три-чотири рази швидше, ніж звичайне читання [37, с. 304].

Оскільки скімінг пов'язаний зі швидкістю, Сатц і Веверка пропонують (для поліпшення швидкості читання) читачам збільшити концентрацію,

покращити пам'ять і запам'ятовування, а також зменшити субвокалізацію, перерви, зволікання та стрес [35, с. 87].

Крім того, вони додали дві моделі навчання ознайомлювального читання:

1. Для офіційного стилю, і це часто характерно для більшості підручників (з довгими реченнями та довгими абзацами).
2. Для неофіційного стилю (коротші речення та абзаци).

Під час навчання учні вчаться опускати несуттєву інформацію і вибирати ключові елементи, щоб оволодіти важливою інформацією.

Оскільки техніка скімінгу стосується методу швидкого охоплення змісту тексту, щоб побачити його суть або основну ідею, отже, учні, швидше за все, більше залежатимуть від обробки інформації зверху вниз. Це робиться для того, щоб їм не потрібно було перекладати детальну інформацію в тексті.

Прийоми навчання ознайомлювального читання:

1. Прочитайте назву та підзаголовки матеріалу;
2. Прочитайте повністю перший абзац;
3. Розгляньте кожен підзаголовок у тексті. Перетворіть кожен з них на питання;
4. Прочитайте лише перше речення кожного абзацу та знайдіть відповідь на кожне питання підзаголовка кожного абзацу під ним.
5. Дослідіть усі ілюстрації, діаграми, фотографії, малюнки, карти, схеми, таблиці та інші ілюстрації;
6. Шукайте виділені слова та фрази;
7. Якщо ви побачили незнайомі слова, запишіть їх на аркуші паперу;
8. Прочитайте останній абзац повністю;

Приклади скімінгу:

- Газета (щоб дізнатися загальні новини)
- Журнали (щоб визначити, які статті ви хочете прочитати докладніше)
- Ділові та туристичні брошури (щоб швидко отримати інформацію).

Це повністю готує мозок до розуміння того, про що йдеться у тексті. Потім можна скористатися скануванням, щоб знайти конкретні важливі факти та ідеї.

Вибіркове / переглядове читання (Scanning) – це швидке читання, при якому увага зосереджена на пошуку конкретної інформації. Цей вид читання використовується для отримання простої інформації. Наприклад, переглянути розклад, план зустрічі, газету, журнал, програму, довідник тощо для пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить. Сканування не схоже на скімінг, тому що читачів хвилює не глибокий зміст тексту, а деталі. Під час цієї техніки читачі шукають конкретну інформацію у тексті, наприклад дати, імена та місця, серед інших. Крім того, Браун пояснює, що сканування – це процес швидкого пошуку певної частини або фрагментів інформації в тексті [19, с.39]. Метою сканування є вилучення певної інформації без прочитання всього тексту. В основному це швидке читання. Для цього потрібно швидко рухати очима вниз по сторінці, шукаючи конкретні слова чи фрази. Навички сканування дуже важливі для підвищення рівня формування умінь читання. Процедури техніки сканування відповідно до Sutz та Weverka такі:

- Майте на увазі лише конкретну інформацію, яку потрібно дізнатися.
- Зробіть вибір, які підказки підтримують пошук необхідної інформації.
- Перегляньте поспішно і продивіться сторінку, щоб дізнатися підказки. Якщо підказки знайдені, прочитайте цей розділ, щоб отримати необхідну інформацію [35, с. 87].

Під час виконання вищевказаних процедур читачі повинні мати повну концентрацію під час читання, бути готовими до пошуку двох чи трьох основних термінів, які описують необхідну інформацію та виділені курсивом, жирним шрифтом, або підкреслених слів, які несуть в тексті конкретну інформацію.

Сканування є корисною навичкою для учнів, які вивчають англійську як другу мову оскільки вони часто не потребують детального читання тексту.

Часто, коли учні читають текст, сканування та скімінг використовуються разом. Наприклад, читач може спочатку переглянути, чи вартий текст його уваги, а потім уважніше прочитати його та відсканувати конкретну інформацію, щоб зробити нотатки. За допомогою скімінгу та сканування людина вчиться читати та знаходити конкретну інформацію, не зосереджуючись на інформації, яка не має для неї значення.

При інтенсивному / вивчальному читанні (*Intensive Reading*) учні повинні чітко розуміти свої цілі. Це займає набагато більше часу, ніж сканування або скімінг. Дж. Манбі каже, що інтенсивне читання означає повну деконструкцію тексту з метою поглинути з нього якомога більше сенсу. Це робиться шляхом взяття тексту та систематичного пошуку кожного незрозумілого слова, фрази чи скорочення [20, с.42]. Якщо вам потрібно перерахувати хронологію подій у довгому уривку, вам доведеться його інтенсивно читати. Цей вид читання дійсно корисний для тих, хто вивчає мову, оскільки допомагає їм зрозуміти словниковий запас, визначаючи значення слів у контексті.

Крім того, він допомагає тривалий час зберігати інформацію, а знання, отримані в результаті інтенсивного читання, зберігаються у вашій довготривалій пам'яті. Іноді інтенсивне читання називають «вузьким читанням». Це може включати читання учнями вибраних творів одного автора або декількох текстів на ту саму тему. Коли це відбувається, зміст і граматичні структури повторюються, і учні отримують багато можливостей зрозуміти зміст тексту. Мета "Вузького читання" спрямована на покращення розуміння прочитаного.

Екстенсивне читання (*Extensive Reading*) передбачає читання для задоволення. Оскільки у даному читанні є елемент задоволення, навряд чи учні почнуть детально читати текст, який їм не подобається. Якщо текст складний, і ви зупиняєтесь кожні кілька хвилин, щоб зрозуміти, про що йдеться, або шукати нову лексику у словнику, ви порушуєте концентрацію і відволікаєте свої думки [12, с.26].

Цей вид читання використовується для загального розуміння теми і включає читання довших текстів для задоволення. Учні, які ним займаються, як правило, є більш мотивованими, і це частково може бути пов'язано з тим, що це сприяє автономії учнів, що само по собі може мати значний вплив на мотивацію. Крім того, багато досліджень показали, що екстенсивне читання також сприяє розвитку словникового запасу, що, очевидно, покращує ефективність усіх мовних навичок. Ми також можемо припустити, що перегляд лексичних одиниць у контексті, допомагає учням у плані формування та розвитку навичок техніки письма та граматичних навичок.

На думку Я. Янзена, екстенсивне читання – це просто читати якомога більше, не турбуючись про такі дрібниці як значення та випадкові невідомі слова [32, с. 288]. Тексти для такого читання мають відповідати рівню класу. Оскільки ви, можливо, не намагаєтесь зрозуміти кожне окреме слово та фразу (як при інтенсивному читанні), вам потрібно бути готовим зрозуміти великий відсоток тексту ще до того, як ви почнете. Мета – ввібрати невідомі слова через контекст; тому, якщо ви не розумієте більшої частини контексту, текст ще не підходить для того, щоб ви читали його детально. Тексти для екстенсивного читання мають бути помірної довжини. Зокрема, текст повинен складати в середньому не менше 15-30 сторінок. Тексти такої довжини є достатньо довгими, щоб повністю розробити концепцію чи розповідь, і вимагають, щоб ви подумки сліdkували за ідеями, поняттями чи персонажами, які розвиваються з плином часу.

Цей вид читання використовується для читання статей в журналах, які вас цікавлять; книг маркетингової стратегії; романів тощо.

Скімінг і сканування – це дві дуже відмінні стратегії для швидкого читання. Кожен з них використовується для різних цілей, і це не означає, що вони повинні використовуватися постійно. Вони знаходяться на швидкому кінці діапазону швидкого читання, а навчання – на повільному. Люди, які розуміють, як одночасно використовувати скімінг та сканування, – гнучкі читачі. Вони читають відповідно до своєї мети і швидко отримують знання.

Їхні навички базуються на знанні, яку конкретну інформацію читати і який метод використовувати. Інтенсивне читання використовується для демонстрації або відпрацювання конкретних стратегій чи навичок читання.

Екстенсивне читання передбачає вільне читання величезної кількості інформації просто для задоволення або читання технічних, наукових чи професійних матеріалів.

Усі стратегії та методи базуються на одних і тих же базових рекомендаціях:

1. Перед читанням читачеві слід подумати, з якою метою він збирається прочитати текст.
2. Читачу слід подивитися на заголовок, підзаголовки чи на будь-які інші візуальні ознаки, що супроводжують текст.
3. Читачеві рекомендується прочитати вступ та висновок або прочитати перший рядок у кожному абзаці, а потім лише весь текст.
4. Все читання слід відсканувати, щоб знайти найважливіші частини, на яких слід зосередитися під час вивчального читання.
5. Читач повинен робити нотатки під час читання.
6. Коли у читача виникають проблеми з розумінням уривка, йому слід зупинитися і перечитати його ще раз.
7. Довгі тексти слід розділяти, оскільки чим довше читач працює з текстом, тим менше він може зосередитися на ньому повністю.
8. Читачеві слід переказати важкий матеріал своїми словами та, можливо, відповісти на запитання щодо змісту тексту [48, с.55-57].

Після того, як читання буде завершено, текст слід перевірити трьома способами. Читачеві слід подумати про основну інформацію, представлену на друкованій сторінці, потім він повинен витягнути додаткову інформацію між рядків і, нарешті, подумати над змістом тексту, посилаючись на власний досвід.

Отже, описані вище стратегії та види читання допомагають читачам подолати труднощі у розумінні тексту, який сприймається.

1.4. Труднощі навчання іншомовного читання

Труднощі – перешкоди, які вимагають великих зусиль для подолання. Це яскраво бачимо з помилок учнів у процесі формування іншомовних читацьких умінь.

Чинники, які викликають складнощі, з якими стикаються учні, поділяються на зовнішні та внутрішні. Внутрішні фактори включають фізичний, інтелектуальний та психологічний стан. У той час як зовнішні фактори поєднують сімейне та шкільне середовище. Існують деякі внутрішні фактори, які впливають на формування читацьких умінь учнів основної школи, які зазвичай виявляються читачем під час читання, а саме: труднощі з розумінням довгого речення та тексту, труднощі, спричинені недостатніми мовними знаннями, труднощі у використанні стратегій читання та труднощі у концентрації [14, с.64-68].

Труднощі з розумінням довгого речення

Поширеною проблемою є те, що більшість учнів мають труднощі з розумінням довгого речення зі складною структурою. Це підтверджується звітом Барфілда, який показує, що майже 12 відсоткам учнів було важко зрозуміти довгі речення і 20 відсоткам у навчальних текстах [15]. Тому часто учні не розуміють основної думки, викладеної в тексті.

Труднощі з використанням стратегій читання

Учні, які не володіють елементарними стратегіями читання, часто не розуміють текст, відчувають депресію та розчарування, оскільки їм бракує інструменту, необхідного для успішної перевірки розуміння прочитаного. Також учні читають слово в слово в тексті, занадто сильно покладаючись на своє візуальне сприйняття, що значно зменшує їх швидкість читання та ускладнює розуміння. Деякі учні приділяють багато уваги деталям, внаслідок чого вони часто пропускають основну ідею тексту, зосереджують надто багато уваги на формі загального значення.

Труднощі з концентрацією

Складності з концентрацією уваги під час читання можуть бути викликані психологічним фактором. Через погану концентрацію учні не зможуть зрозуміти текст. Ще гірше може бути, коли учні виконують контрольну роботу з читання. Ця проблема є однією з основних причин поганого читання учнів, оскільки концентрація є важливим чинником для хорошого та ефективного читання [9]. Періс стверджує, що розуміння тексту є результатом уважного читання. Але учні в більшості випадків не можуть або не можуть правильно сконцентруватися під час читання [38].

Існують зовнішні чинники, які впливають на розуміння учнів - це середовище читача [20]. Дім і школа – це два види середовищ учнів, які можуть впливати на їх навчальне читання.

Домашнє середовище

Не можна нехтувати тим, що батьки відіграють важливу роль у домі. Фрімен і Лонг заявили, що кожен учень потребує уваги з боку батьків, щоб досягти своїх навчальних досягнень. Навчання читання без уваги родини змусить учнів відчувати труднощі у навчанні. Вони можуть відчувати себе пригніченими, якщо ніхто не підтримуватиме їх у вивченні англійського тексту [27].

Шкільне середовище

Шкільне середовище також може бути причиною того, що діти мають труднощі з розумінням прочитаного, наприклад, у школі, де бракує засобів навчання. Відсутність засобів масової інформації, таких як книги англійською мовою, журнали чи газети, робить процес читання неефективним і заважатиме учням зрозуміти матеріал [40].

Більшість учнів основної школи допускають багато помилок у процесі формування читацьких умінь. Ці проблеми виникають, головним чином, через велику кількість невідомих слів, складну структуру речень або довгих текстів. Раніше вчителі рідко допомагали учням вдосконалювати навички читання, але навчали їх лексики та граматики. Учитель повинен виконувати

вправи до, під час та після читання, щоб допомогти учням читати ефективніше.

Читання – це процес, який вимагає від читача зосередження на матеріалах та інтеграції раніше набутих знань та навичок для розуміння уривків. Учні повинні усвідомлювати рівень розуміння, і навчитися знаходити підказки, а також відповідати на запитання.

Рінглер та Вебер (1984) стверджували, що багато учнів не помічають мети читання та не зосереджуються на розумінні того, що відбувається, а завданням учителів було навчити учнів, як здолати ці підводні камені.

Вчителі стикаються з певними проблемами під час процесу навчання читання, які впливають на успішність та ефективність навчання.

Навчання не таке просте як здається

Навчання читання – це робота, яка вимагає фахівця. Читання не дається учням легко або природно. Натомість це складне досягнення в навчанні, яке набувається за допомогою тривалого процесу та кількох стратегій. Навчання читання вимагає зусиль і інтересу від учнів, але вимагає значних знань і навичок від учителя.

Клас вимагає від вчителя багато

Під час навчання на уроці вчитель має більше ніж одну відповідальність. Мало того, що діти повинні ознайомлюватися з різноманітними текстами та книгами, які розвивають їх навички читання, але вони також повинні розважатися та мотивуватися. У класі багато учнів, і всі вони відрізняються один від одного. Учитель повинен переконатися, що він дає інструктаж чітким і зрозумілим для всіх учнів. При цьому всі учні повинні отримувати задоволення від навчання. Як було сказано раніше, всі учні різні. Тому вони потребують індивідуального зворотного зв'язку. Вчителі повинні стежити за прогресом кожного учня і давати коригувальні відгуки, вибирати приклади, які допомагають уявити обговорювані концепції, і пояснювати нові ідеї кількома способами, щоб переконатися, що всі учні зрозуміли.

Чому вчителі недостатньо готові навчати читання

Хоча молодий вчитель може бути мотивований і щиро захоплений метою навчити своїх учнів читати, цей процес вимагає практики. Досвід, який є необхідним для навчання читання, можна отримати лише завдяки досвіду. Учитель повинен знати мову, техніку проведення уроків, психологію читання, дитячу літературу та інше.

Як покращити розуміння прочитаного?

Деякі учні мають труднощі з розумінням читання, а інші роблять це легко. Учитель може допомогти учням покращити розуміння тексту. Учитель - найважливіший елемент успішного уроку читання. Хороший вчитель може надати:

1. Середовище без тривоги, в якому учні відчують себе комфортно, ризикуючи та пробуючи нові способи читання;
2. Достатньо практики, щоб учні освоїли нові стратегії;
3. Дружній тиск у формі переконання та правильного розподілення часу;
4. Позитивні приклади того, як підходити до тексту;
5. Модель того типу мислення, якого вимагає гарне читання.

Щоб покращити розуміння прочитаного, учням потрібно багато тренуватися. Перш за все, вчителю необхідно регулярно оцінювати учнів, щоб зрозуміти, з чим вони мають труднощі. Деяким учням стає складніше з буквральними завданнями, а іншим важче робити висновки чи судження. Після ретельного оцінювання важливо переконатися, що учні часто читають. Коли учні багато читають, вони можуть краще застосовувати стратегії розуміння. Розвиток витривалості також допоможе їм покращити їх розуміння.

Перед тим, як прочитати текст, учні можуть заповнити короткий опис перед читанням. Це зробить читання більш продуктивним і дасть зрозуміти, чого очікувати від тексту. Перше, що потрібно зробити під час опитування, – це прочитати вступ та переглянути зміст. Потім прочитайте заголовки розділів і глав та текст жирним шрифтом. Запис ключових понять, фактів та ідей – один із найефективніших прийомів запам'ятовування. Після

прочитання тексту важливо звернути увагу на те, чого ви навчилися і що важливо зробити. Це допоможе учням визначити те, чого вони повністю не зрозуміли.

Висновки до розділу 1

1. Читання іноземною мовою як комунікативне уміння та засіб спілкування є важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким учні мають оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземних мов.
2. Змістовий аспект читання полягає в досягненні розуміння інформації, яка сприймається читцем, завдяки декодуванню графічних знаків та смислових зв'язків тексту і базується на розпізнаванні мовних одиниць письмового тексту.
3. Читання як мета навчання формує графічні навички розпізнавання та диференціації графем на рівні слова, речення; лексичні навички – самостійне виведення значення невідомих слів; ігнорування невідомої, не ключової для даного тексту лексики; граматичні навички – розуміння функції складових компонентів речення; синтагматичний поділ речення; оволодіння граматичними засобами зв'язку; комунікативні уміння: антиципація та прогнозування змісту тексту; розуміння експліцитно та імпліцитно поданої інформації; розуміння взаємодії частин речення, абзацу, тексту; виведення головної ідеї з суми деталей; знаходження специфічної інформації; розуміння структурної організації тексту; вміння анотування, реферування, рецензування тексту.
4. Читання як засіб навчання сприяє розширенню словникового запасу; закріплює граматичний матеріал та мовні структури; розвиває навички самостійної роботи; підтримує мовленнєві навички в умовах відсутності мовленнєвого середовища; створює опору для усного чи письмового мовлення; здійснює виховний, розвиваючий, загальноосвітній вплив на особистість.

5. Види читання: ознайомлювальне читання (читання з розумінням основного змісту), вивчальне читання (читання з повним розумінням змісту), вибіркоче/переглядове читання (читання з метою пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить).
6. Навчання читання як виду мовленнєвої діяльності здійснюється у три етапи: дотекстовий, текстовий і післятекстовий етап.
7. Мета дотекстового етапу – формування вмінь смислової та мовної антиципації, яка забезпечує підготовку до сприймання тексту за рахунок активізації фонових знань та досвіду учнів.
8. Мета текстового етапу - допомогти учням зрозуміти зміст сприйнятого тексту.
9. Післятекстовий етап має на меті перевірити усвідомлення учнями прочитаного, пов'язавши текст з їхнім особистим досвідом та життям, інтегруючи читання з іншими мовленнєвими вміннями (говорінням та письмом).
10. Стратегії читання – це ефективні методичні прийоми, які використовуються учнями для розуміння прочитаної інформації.
11. Основні стратегії читання: Ask Questions, Determine Importance, Make Inferences, Make Predictions, Summarize, Synthesize Information, Visualize.
12. Труднощі розуміння прочитаного: сприйняття складних довгих речень, незнання граматичних засобів зв'язку, наявність незнайомої лексики; відсутність знань про стратегії читання та несформованість вміння їх застосувати; відсутність концентрації, уваги; вплив середовища (домашнє чи шкільне); нерозуміння структурної організації тексту, невміння відділити головне від другорядного, невміння визначити основну думку тексту тощо.

РОЗДІЛ 2

НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ЧИТАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

2.1. Формування іншомовної компетенції в читанні учнів основної школи

Викладання – це діяльність, яка керується певною особою і результатом якої є знання предмета чи матеріалу. Читання – це розуміння письмових текстів. Цей процес включає в себе як думку, так і сприйняття. Читання - це заняття яке має певну мету [5]. Людина читає, щоб отримати певну інформацію, щоб перевірити свої знання або розважитися. Ціль читання визначає особливий підхід до розуміння прочитаного. Особа, яка читає наукову роботу, повинна розуміти факти, які подаються, знати слова, які вживаються, та визначати ідеї, які подаються як гіпотези та судження.

Пропонуються такі інтерактивні методи навчання читання:

Мозковий штурм

Мозковий штурм – це корисний інструмент, який розвиває творчий підхід до вирішення проблеми - процес мислення, за допомогою якого учні виробляють думки чи ідеї, які на перший погляд здаються шокуючими. Тоді студенти можуть покращити їх та отримати корисні та творчі ідеї. Мозковий штурм може допомогти визначити проблему та вирішити її.

Негативний (або зворотний) мозковий штурм

Негативний мозковий штурм – це аналіз короткого переліку ідей. Негативний мозковий штурм викликає запитання, такі як: "Що може піти не так з цим проектом?"

Рольові ігри

Граючи в рольові ігри, учні виконують роль людини, яка може впливати на проблему та досліджувати проблему з точки зору цієї особи. Ці ігри мають дати учням можливість втілити на практиці вивчене та зацікавити їх. Учитель повинен надати чіткі описи ролей та конкретну інформацію, щоб учні могли впевнено виконувати вказівки.

Розповідники

Такі графічні організатори як розповідники допомагають у спілкуванні, плануванні, організації та ідеях.

Випадковий вхід

Випадковий вхід корисний для створення нових поглядів або ідей для вирішення проблем. Учитель вибирає випадковий іменник зі словника і перераховує асоціації слів, а потім використовує кожне з них для вирішення проблеми.

Сліп -лист

Цей метод використовується для збору ідей від великих груп. Учасники записують свої ідеї на аркушах паперу, які оцінюються та обговорюються. Цей метод дозволяє дуже швидко зібрати велику кількість ідей.

У цій вправі учні складають список із 100 питань. Учні самі вирішують, якими будуть питання. Вони задаватимуть широкий спектр питань, підвищуючи продуктивність та мотивацію. Оскільки учні зосереджуються на тому, що хочуть бачити в результаті, вони шукають відповіді. Питання можуть ґрунтуватися на конкретному читанні, а також на загальних питаннях. Учитель придумує таємничу історію. Учні своїми знаннями намагаються розгадати загадку. Тим часом ця історія залежить від того, як учні ставляться до цієї проблеми. Таємниця перетворює навчання у захоплюючу історію. Розповіді приваблюють учнів і викликають інтерес до навчання. Також за допомогою цього інструменту вчителі можуть досягти цілей уроку.

Рибна кістка

У техніці риб'ячих кісток інструмент має візуальний органайзер, який визначає можливі причини проблеми. Цей метод показує взаємодію між частинами проблеми та запобігає передчасним рішенням.

Розворот

Метод розвороту всіляко перевертає дану ситуацію. Ситуацію можна "змінити" кількома способами. Свіжий погляд на звичну проблему може

запропонувати нові рішення або підходи. Не має значення, чи має зворотний зміст сенс чи ні [10, с.298].

Після вивчення читання можна визначити, що успішні читачі:

- Читають багато;
- Переробляють інформацію на основі попередніх знань;
- Їх стиль читання залежить від того, що вони читають;
- Є вмотивованими;
- Читають за призначенням.

Вказівки та інструкції дуже важливі під час читання. Вчителі можуть допомогти своїм учням стати ефективними читачами, завдяки правильним установкам, навчивши їх правильно використовувати стратегії до, під час та після читання. В інструкції з читання слід звернути увагу на той факт, що є різні типи учнів, кожен з яких має власні потреби [35, с.231].

Завдання для читання мають бути автентичними, щоб учні розвивали комунікативну компетентність.

1. Матеріал для читання має бути автентичним: це матеріал, який студенти можуть використовувати під час навчання за кордоном, під час подорожей або для інших цілей поза класом. Вибираючи тексти для учнівських завдань потрібно пам'ятати що складність читання тексту – це не стільки функція мови, скільки функція концептуальної складності завдань, які учні повинні виконувати. Спрощення тексту зміною мови насправді ускладнює читання тексту. Краще використовувати оригінал, оскільки при спрощенні текст втрачає природну надмірність. Замість того, щоб змінювати мову можна зробити її доступнішою. Учитель повинен використати попередні знання учня під час обговорення перед читанням, звертаючи увагу на нові слова перед читанням і спонукаючи учнів використати такі методи, як скімінг, щоб отримати базову ідею або шукати конкретну інформацію, перш ніж почати інтенсивне читання.

2. *Мета читання повинна бути автентичною*: учні повинні розуміти цілі читання, які мають сенс. "Тому що вчитель так сказав " не є достовірною причиною читати текст.

Щоб знайти цілі читання, вчитель повинен дізнатися, де учні будуть використовувати мову, які теми їх цікавлять. Учні можуть вибрати, що вони будуть читати, вони можуть користуватися бібліотекою, Інтернетом, газетами англійською мовою та іншим, що їм би хотілося читати.

3. *Підхід до читання повинен бути автентичним*: спосіб читання тексту повинен відповідати типу тексту та меті читання. Наприклад, читання вголос відбуватиметься лише поза класом (читати для задоволення вдома). Більшість учнів повинні читати про себе [5].

Читання вголос на уроці. Коли учні читають вголос, вони не завжди розуміють зміст тексту. Учні з обмеженими знаннями мови, які не можуть зрозуміти суть тексту та читати вголос, займаються просто вимовою кількох слів, не розуміючи значення, яке вони мають окремо або разом. Це не несе за собою позитивних результатів для учнів, які читають, і для тих, хто слухає.

Читання вголос може бути продуктивним у класі двома способами:

- Вчитель читає вголос, а учні сліdkують (Учитель може використовувати тон і флексію, щоб допомогти учням почути те, про що йдеться в тексті).
- Техніка «читання і пошук». Учень читає речення мовчки стільки разів, скільки йому потрібно, а потім, не дивлячись на текст, розповідає, що говориться в реченні. Вона зосереджує учнів на ідеях, а не лише на розпізнаванні слів [15].

Режими навчання читання текстів вголос (за Г. В. Роговою):

1 режим – «Читання вголос на основі еталона»:

- графемно-фонемний аналіз і розмітка тексту;
- перше звучання еталона суцільним текстом;
- друге звучання еталона з паузами, під час яких учні читають самі («паузоване читання»);

- суцільне читання учнями тексту спочатку пошепки, а потім вголос.

2 режим – «Читання вголос без еталона, але з попередньою підготовкою»:

- «репетиція» – читання тексту про себе, з розміткою тексту та визначенням інтонаційного малюнку;
- «взаємне читання» – працюючи в парах, учні спочатку перевіряють розмітку тексту один в одного, а потім по черзі читають його.

3 режим – «Читання вголос без еталона та без попередньої підготовки»:

- читання опрацьованого раніше тексту з метою розвитку швидкого і виразного читання;
- читання нового тексту з метою контролю навичок швидкого й виразного читання (конкурс на кращого читача) [64, с.319].

2.2. Вплив мотиваційного чинника на формування читацької компетенції школярів

Формування іншомовних читацьких умінь займає багато часу через важливість розвитку в учнів мовних навичок. Учні, які залежать від своїх учителів і не мають достатніх можливостей, намагаються розвинути розуміння прочитаного.

Попереднє дослідження пов'язувало мотивацію читання з прогресом розуміння учнями, оскільки досягнення читання дозволяє учням аналізувати інформацію, яку вони знають, для досягнення певної мети. Мотивація діє на тіло, що контролює поведінку. Елементами мотивації є інтерес, хвилювання, бажання. Рівні та типи мотивації у будь-якої людини відрізняються від інших. Гермоза (2002) досліджував мотивацію читання як бажання чи інтерес до читання для різних цілей. «Мотивація до читання та читацька здатність є синергетичними, взаємодоповнюючими явищами» [47, с. 87-88].

Вважається, що мотивація до читання є посередником так званого «ефекту Метью», який відноситься до кругового зв'язку між практикою та досягненнями, описаним раніше. Найкращі читачі зазвичай читають більше,

тому що вони мотивовані читати, що призводить до поліпшення словникового запасу та покращення навичок. В результаті з часом розрив успішними та неуспішними читачами збільшується. Ідентичні кругові стосунки зберігаються і в інших сферах грамотності, включаючи навички письма та говоріння/слухання.

З точки зору Гатрі та Вігфілда, читацька мотивація – це багатогранна конструкція, що включає цілі читання, внутрішню та зовнішню мотивацію, самоефективність та соціальну мотивацію до читання [42, с.73].

Ставлення до читання та інтерес до читання – це два пов'язані аспекти мотивації читання.

- Ставлення до читання відноситься до почуттів та переконань, які проявляються у читача;
- Інтерес до читання стосується уподобань людей щодо того, що читати;
- Мотивація до читання, як зазначено вище, стосується внутрішніх станів, які змушують людей читати.

За даними одного дослідження, вмотивовані учні витрачають на читання на 300% більше часу, ніж немотивовані студенти. [32, с. 69].

Мотивація є необхідною частиною формування звички читання, яка може бути корисною протягом усього життя. Дослідники вивчили чотири чинники, важливі для мотивації: автономність, інтерес, компетентність та спорідненість.

Компетентність

Учні повинні відчувати, що вони здатні робити те, що від них вимагається. Ми всі бачили учнів, чия мотивація значно іде на спад, коли книга занадто складна або вони не навчені необхідним стратегіям, які здатні полегшити розуміння та сприйняття прочитаного. Якщо ми, як вчителі, не можемо збалансувати здібності та мотивацію читання, ми побачимо учнів, які вміють читати, але їм це не цікаво.

Стимулювання мотивації учнів до читання

Що слід робити	Що не слід робити
Різні інструкції для учнів з різним рівнем знань.	Використовуйте лише вказівки для всього класу та дотримуйтеся програми, навіть якщо учні не розуміють матеріал .
Говоріть чітко, щоб допомогти учням зрозуміти слова.	Навчіть учнів пропускати слово, вгадувати його значення, дивитися на малюнок або запитувати однокласника, коли з'являється невідоме слово.
Навчати однаково ефективно всім аспектам читання (словниковий запас, вільне володіння, розуміння).	Більшу частину свого часу читайте, щоб шукати слова та їх значення у словнику.
Забезпечте учнів достатньою кількістю часу для застосування стратегій читання в школі.	Проводьте лекції замість читання. Учні можуть читати вдома.
Надайте учням відповідний рівень текстів	Дайте учням занадто складний або надто простий текст. Спочатку прочитайте їм текст, щоб вони знали, які слова будуть у тексті.
Надайте зворотний зв'язок та заохочення на основі процесу читання.	Навчіть тесту.

Автономія/Контроль

Вибір є важливим аспектом покращення читацьких здібностей. Учні мають більшу мотивацію до читання, коли самі обирають, що читати. Для них також дуже важливо побачити кореляцію між результатом і зусиллями. Учні, які не помічають поліпшення, але докладають багато зусиль, дуже швидко будуть демотивовані.

Таблиця 2.2

Стимулювання читацької автономії учнів

Що слід робити, щоб полегшити автономію/контроль	Що не слід робити
Нехай студенти обирають книги, які їм подобаються.	Використовуйте лише оповідання / книги відповідно до програми.
Ставте цілі разом із учнями.	Розраховуйте на однаковий рівень знань для всіх.
Використовуйте звіти про книги.	Вимагайте звіт про книгу в тому ж форматі.
Дайте учням час вибрати книгу, яку вони хочуть прочитати.	Скоротіть або скасуйте час для бібліотеки.

Інтерес/цінність

Мотивація дуже висока, коли у нас є інтерес до завдання або ми бачимо цінність результатів. Читання книг на цікаву тему є набагато цікавішим для учнів. Ми, як вчителі, можемо допомогти учням зрозуміти цінність грамотності. Багато з них стають алітеративними; вони не цінують читання і цікавляться іншими видами діяльності, такими як телебачення або відеоігри.

Стимулювання інтересу/цінності читання

Що слід робити, щоб збільшити Інтерес/цінність	Що не слід робити
Покажіть учням свою пристрасть до читання та подайте власний приклад.	Як учитель, не читайте у вільний час. Читаючи вголос класу, не витрачайте час на відповіді на питання або обговорення його під час читання.
Заохочуйте учнів до взаємодії з текстом для обміну досвідом чи інформацією інших людей щодо предмета, який їх цікавить.	Зосередьтесь лише на точності та плавності читання і успішно виконуйте тест.
Допоможіть учням знайти асоціації та встановити зв'язок між прочитаним та їхнім життям.	Навчіть учнів лише запам'ятовувати факти з історії.
Використовуйте різноманітні жанри книжок.	Використовуйте лише художню літературу

Спорідненість

Спорідненість – це потреба відчувати себе частиною групи та діяти відповідно до цього під час взаємодії з цією групою. Цей фактор мотивації приносить значні соціальні вигоди. Учень, який був неуспішним читачем, був вимушений прочитати першу книгу, тому що всі його друзі говорили про це, і він хотів бути частиною розмови. На жаль, коли фільми вийшли, книги втратили для нього цінність, тому що він все ще міг бути частиною дискусії, не прочитавши книгу. Учні, які не люблять читати, а також їх однолітки,

втрачають почуття спорідненості з учнями, які є успішними читачами. Див. таблицю

Таблиця 2.4

Формування читацької спорідненості

Що слід робити, щоб сприяти спорідненості	Що не слід робити
Сприяйте дискусії серед читачів про те, що вони читають.	Ніколи не дозволяйте учням розмовляти під час читання.
Надайте учням можливість поділитися тим, чого вони навчилися під час читання.	Уявіть читання як навчальне завдання. Потрібно лише читати, щоб добре пройти тести.
Якщо у вас є учні ,яким важко дається читання перед класом, дайте їм достатньо часу для тренування.	Ізолюйте учнів, які погано читають. Ніколи не дозволяйте їм читати перед іншими. Нехай людина, яка сидить поруч, прочитає це для них.
Створіть класний блог або газету, в які зробить внесок кожен учень	Нехай класні газети пишуть тільки найкращі учні.
Заохочуйте учнів належним чином використовувати соціальні мережі для розмов та обміну книгами з іншими студентами.	Повірте, що соціальні медіа не мають місця у навчанні грамоті.
Постарайтеся, щоб старші учні читали молодшим школярам або навчали їх.	Не дозволяйте старшим школярам виходити з класу, щоб читати разом з молодшими школярами.

Більшість учителів стверджують, що мотивація дуже важлива для навчання читання. Ті вчителі, які сприяють мотивації учнів, матимуть більший успіх, ніж ті, хто не надає цьому значення.

Мотивація поділяється на чотири типи. Це внутрішня, зовнішня, інтегративна та інструментальна мотивація.

Внутрішня мотивація

Внутрішня мотивація – це бажання чогось досягти або щось зробити. Коли в учня є мотивація до читання, він чи вона читає для розваги, задоволення, нових знань або іншого позитивного результату.

Зовнішня мотивація

Зовнішня мотивація стосується зовнішніх факторів, які можуть вплинути на бажання учнів читати. До таких факторів належать призи, захоплення, бажання рейтингових команд бути кращими за інших. Учні, які за своєю суттю є мотивованими, намагаються придушити негативні результати і очікують лише конкретних або позитивних результатів. Крім того, вчителі повинні позитивно ставитися до розуміння прочитаного, щоб досягти найкращих результатів у розвитку читання. Таке позитивне ставлення здійснюється вчителем у класі під час особистого читання, обговорення їхнього задоволення у певній книзі або рекомендування книг учням, які демонструють книги у класі, або щоденного читання вголос.

Інтегративна мотивація

Маючи інтегративну мотивацію, учень любить, щоб його сприймало суспільство (клас) і соціальні стосунки з людьми (однокласниками). Інтегративна мотивація – це вивчення мови для спілкування. Людина хоче вивчити мову для успішної інтеграції до цільової мови спільноти. Інтегративно мотивований учень зацікавлений у культурі та людях, які володіють мовою, яку він вивчає.

Інструментальна мотивація

За словами Кука (2001), учень з інструментальною мотивацією вчить іноземну мову, щоб використовувати її практично, наприклад, заробляючи

гроші або влаштовуючись на роботу. Інструментальна мотивація важлива для учня з обмеженим доступом до організації культури або мови, а інтегративна мотивація вважається важливішою за інструментальну мотивацію у формальному середовищі. Інструментальна мотивація – це спонукання вивчати другу мову з практичних чи зовнішніх причин, таких як складання іспитів, досягнення цілей, отримання фінансових премій, досягнення прогресу або розвиток кар'єри.

Вчені Z. Doryei та K. Csizer зазначають, що є 10 ключових сфер, в яких учитель впливає на мотивацію учнів [59, с. 82]. Див. табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Ключові сфери впливу на мотивацію учнів до читання

Вчитель	– бути якомога більш толерантним та чутливим; – намагатися поводити себе природно; – показувати гарний приклад – бути відданим справі та вмотивованим;
Атмосфера у класі	– нести у клас гумор, усмішку та сміх; – створювати приємну, спокійну та безпечну атмосферу в класі;
Завдання	– давати чіткі інструкції; – зазначати мету та користь від кожного завдання;
Ставлення	– ставитися до кожного учня як до особистості;
Впевненість у собі	– давати позитивний feedback та хвалити; – упевнитися, що учні/-учениці відчують успіх; – приймати помилки – вони є природними протягом навчання;

Інтерес	– обирати цікаві завдання та теми; – пропонувати вибір матеріалів та занять протягом навчання; – задля заохочення до навчання треба використовувати інтереси учнівства, а не тести та оцінки; – робити з завдань випробування (challenges) для того, щоб задіяти учнівство;
Автономія	– заохочувати запитання та іншу участь учнівства; – заохочувати креативність та уяву; – якомога більше поділяти відповідальність за організацію навчального процесу з учнівством;
Реальність	– намагатися робити завдання цікавими для кожного/-ї, а також пов'язаними з реальним життям;
Ціль/Мета	– встановлювати кілька визначених навчальних цілей для учнівства; – заохочувати учнівство ставити цілі та працювати задля їх досягнення; – аналізувати цілі учнівства та їхні потреби;
Культура	– ознайомлювати учнівство з культурою мови, яку вони вивчають; – запрошувати носіїв мови; – знаходити учням/ученицям друзів для листування (penfriends чи, радше, texting-friends у сучасних умовах).

Мотивація та демотивація до навчання є наслідками складної взаємодії людини та суспільства. Для ефективної роботи з учнями та їх мотивації вчителі повинні:

- продемонструвати, що вони щиро зацікавлені в дитині, в тому, що вона робить, що вона думає, що її турбує і що вона відчуває;
- підбирати книги та заохочувати учнів писати історії, що відображають їхні інтереси та рівень досягнень;
- передбачати проблеми учнів та запобігати появі неадекватної поведінки;
- створити з учнем теплі підтримуючі міжособистісні стосунки;
- цікавитися життям кожного з дітей, демонструючи турботу, інтерес та відданість справі;
- створювати навчальні ситуації та заходи, в яких діти зацікавлені і можуть досягти успіху;
- використовувати нові інформаційні технології (мультимедійну дошку або проектор)
- використовувати наочні матеріали (таблиці, схеми, малюнки)
- використовувати під час лекційного викладання теоретичного матеріалу музичний супровід, англомовні мультфільми, фільми.
- структурувати середовище для забезпечення успіху дітей;
- надавати дітям можливість ризикувати, не боячись невдачі;
- цінувати та хвалити зусилля дітей;
- вводити завдання та книги таким чином, щоб викликати інтерес та залучити дітей до участі;
- очікувати успіху дітей.

Найбільш ефективними методами формування мотивації учня слугують: інтегровані уроки, ігрові технології, формування пізнавальної мотивації через зв'язок що вивчається з життям, показу наслідку вчинків, формування відчуття довга, відповідальності, профорієнтації, навчання з комп'ютерною, використання навчальних програм: підручники, наочно-орієнтовані середовища, залучення учнів до участі в управлінні учбовим процесом (науково-дослідні проекти), оцінна діяльність як прийом формування соціальної мотивації, та інші.

Інші способи мотивації учнів:

1. Час читання – встановіть час для самостійного читання та поділіться з учнями, як вам подобається читати.
2. Читання для учнів – допомагайте учням переживати різноманітні тексти, регулярно читаючи багато різних текстів, авторів та жанрів. Дуже цінно, щоб учні читали із задоволенням.
3. Обмін думками –після того, як учні самостійно прочитають, дайте їм час обговорити та поділитися прочитаним із партнером / групою / класом.
4. Фільми та телебачення. Заохочуйте учнів досліджувати матеріали для читання, пов'язані з відповідними фільмами / телешоу.
5. Інвентаризація / опитування – проведіть опитування на початку року, щоб зрозуміти, над яким матеріалом діти зацікавлені працювати і що вони хочуть прочитати.
6. Поезія – забезпечте доступ до різноманітних поетичних текстів.
7. Група обговорення книг – обговорюйте загальний текст, який ви прочитали.
8. Читання з другом – мати кілька копій тексту, щоб друзі могли його одночасно читати та обговорювати.
9. Хронологія читання – учні повинні скласти графік свого життя, називаючи улюблені тексти на різних етапах протягом року.
10. Телевізор проти читання – створіть графік запису часу, який учні читатимуть, не дивлячись телевізор удома.

Варто зазначити, що мотивація є дуже важливим чинником у процесі читання, і вчитель повинен спробувати впровадити різні способи зацікавити учнів та надихнути їх на читання та вдосконалення їх навичок читання. Без мотивації немає дії [14, с.67].

Мотивація змушує активно шукати ресурси, щоб застрахувати свій час. Існують різні способи мотивації учнів до читання. Важливо визначити, який спосіб вибрати, або спробувати поєднати ці методи.

2.3. Експериментальна перевірка формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи

Читання вважається однією з базових навичок, яка використовується для досягнення навчальних цілей.

Метою цієї експериментальної перевірки є дослідження ефективності використання стратегій читання учнів основної школи.

1й етап. Особливо важливим етапом у навчанні розуміння прочитаного є дотекстовий етап.

Дотекстовий етап – це підготовчий етап, який може підвищити ефективність та швидкість читання та попереднє прогнозування тексту на основі обмірковування заголовків, вступів до розділів, виділених лексичних одиниць, підзаголовків та висновків.

Дотекстовий етап охоплює всі речі, які ви робите перед тим, як почати читати, щоб збільшити вашу здатність розуміти матеріал. У багатьох випадках витрата всього декількох хвилин, щоб дізнатися більше про те, що ви збираєтеся прочитати, може значно збільшити розуміння читання та здатність запам'ятовувати. Якщо ви побудуєте загальну картину перед початком, ви почнете читати текст із вже створеною концептуальною основою. Тоді, коли ви зустрінете нову деталь або новий доказ у своєму читанні, ваш розум буде знати, що з цим робити.

Стратегії дотекстового етапу дозволяють учням активізувати попередні знання, які вони мають. Перш ніж читати будь – який текст, вчителі можуть звернути увагу на організацію тексту, подати незнайомі слова. Головне, щоб стратегії, які застосовуються перед читанням, можна було використати, щоб полегшити розуміння тексту та підвищити мотивацію до читання. Вчитель намагається вирішити питання доцільності використання стратегій дотекстового етапу під час навчання читання. Зокрема, він намагається відповісти на наступні питання:

-Який рівень розуміння прочитаного учнем?

-Чи важливо використовувати стратегії під час навчання читання?

-Яка стратегія дотекстового етапу є найбільш вигідною?

Це дослідження буде корисним насамперед для всіх учнів, вони навчатися використовувати стратегії читанням, і це допоможе їм розвинути вміння сприймати та розуміти прочитане.

Учасниками цього експерименту були учні 7-А класу Рівненського ліцею №20, м. Рівне. В експериментальній групі було 6 учнів. Віковий рівень учасників був 12-13 років. Для дослідження були підготовлені три різні роботи з вправами (Додаток Б-Д) для учнів та опитуванням (Додаток А) для вчителя.

Інтерв'ю включало питання щодо стратегій читання, які вчитель використовує з учнями, та їх власних переконань у навчанні.

Керуючись інтерв'ю з учителем, ми визначили стратегії читання, які використовуються найчастіше на передтекстовому етапі і найефективніше впливають на розуміння.

Ці стратегії включають Guessing Meaning, Asking Questions, Make Predictions, Establishing the Context), які полегшують сприймання та розуміння тексту, і одночасно виконують функцію контролю розуміння прочитаного. Після реалізації кожної стратегії учні мали відповісти на десять запитань до кожного тексту (додаток В, Г, Д), які вони прочитали, щоб визначити, які стратегії допомагають їм краще зрозуміти текст. Ми використали ці дані, щоб визначити, яка стратегія має найбільший вплив на їх розуміння.

Використовуючи стратегію Guessing Meaning, ми ознайомили учнів з новими лексичними одиницями, які зустрічається в тексті і відіграють ключову роль. Учні дізналися значення нових слів та кожен спробував утворити з ними речення для кращого закріплення інформації. Перед читанням учням було запропоновано заповнити робочий аркуш (Додаток Б), включаючи письмову роботу. Після цього учні читають текст «The Story of the Aral Sea».

Потім учні отримали текст і їм було дозволено лише подивитися на обкладинку. Потім вони повинні були припустити, про що цей текст може бути (Making Predictions). Тоді ми поставили їм два запитання: «Що ви вже знаєте і про що, на вашу думку, буде цей текст?» (Asking Questions). Учні відповідали вголос, а потім читали текст «Owning the dog».

Далі учні переглянули зображення, заголовки, виділені слова, зміст та обговорили те, що вони вже знають про це (Making Predictions, Establishing the Context). Прочитавши текст «Causes of flood», учні відповідали на поставлені запитання (Asking Questions), перевіряючи, таким чином, розуміння прочитаного.

Після застосування стратегій на передтекстовому етапі учні виконали три різні тести на 10 запитань. У кожному запитанні учні мали від 3 до 5 варіантів вибору. Усі три тексти були призначені для одного рівня знань.

Результати тестування наведені у таблиці 2.6.

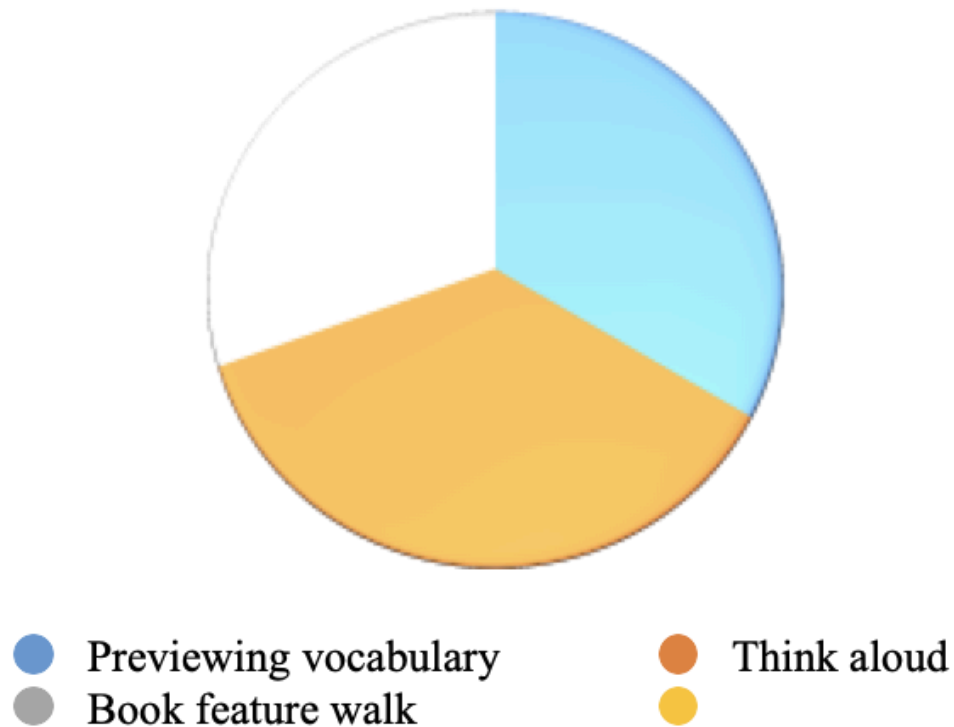
Таблиця 2.6

Результати застосування стратегій читання на дотекстовому етапі

Учень	Тест 1 (Додаток В)	Тест 2 (Додаток Г)	Тест 3 (Додаток Д)
1	7/10	9/10	6/10
2	8/10	8/10	7/10
3	9/10	9/10	7/10
4	7/10	8/10	8/10
5	8/10	9/10	6/10
6	8/10	7/10	7/10

Отримавши дані кожного учня та порівнявши кожну стратегію, ми створили кругову діаграму (Діаграма 2.1), щоб показати, яка стратегія передтекстового етапу допомогла учням у більшій мірі зрозуміти текст.

Результати тестування

Діаграма 2.1. Результати тестування на дотекстовому етапі

Кругова діаграма показує, що за допомогою стратегії Guessing Meaning було 78% правильних відповідей у тесті на розуміння. На етапі роботи Think aloud учні правильно відповіли на 83% запитання, використовуючи стратегії Making Predictions та Asking Questions. На етапі Book feature walk, використовуючи стратегії Making Predictions, Establishing the Context та Asking Questions, загалом учні правильно відповіли на 71% запитань.

Після того, як дані були зібрані, ми переглянули результати. Ми отримали кількісні дані, які показали учням оцінку тесту на розуміння, і порівняли кожну передтекстову стратегію. Визначено, що коли учні мають попередні знання з теми, вони набагато краще відповідають на запитання щодо розуміння. Було також показано, що позитивне мислення допомагало учням, оскільки вони використовували дискусію для розуміння теми.

Після спостереження та оцінки групи учнів 7-А класу було виявлено, що найефективніші стратегії Making Predictions та Asking Questions, оскільки їх знання, життєвий досвід, комунікація між собою та власна впевненість у запитаннях використовуються на повну силу.

Важливою є також стратегія Guessing Meaning. Попередня робота з лексикою перед читанням активізує знання, які вже є в учнів, та полегшує сприйняття та розуміння тексту. Ми повинні навчити школярів використовувати стратегії, які допоможуть їм застосувати те, що вони вже знають, і підвищити рівень їх знань.

Стратегії Establishing the Context та Asking Questions є найефективнішими, оскільки учні взаємодіють між собою, і їх власні питання позитивно впливають на них. Вчителі, знаючи рівень сформованості читацької компетенції своїх учнів, можуть запропонувати їм самим вибирати стратегії читання у залежності від комунікативної мети цього виду мовленнєвої діяльності (видів читання).

Завдяки цьому дослідженню ми зрозуміли важливість використання стратегій передтекстового етапу та виявили, що дуже важливим елементом навчання читання є здатність вчителів активувати базові знання учнів за допомогою різних стратегій. Важливо також, щоб вчитель знав кожного зі своїх учнів і враховував їхні уподобання, перш ніж підбирати для них певну стратегію.

2й етап. Наступним етапом експерименту є визначення рівня мотивації учнів та шляхи її підвищення.

Проблема мотивації в навчанні виникає при вивченні кожного шкільного предмета. Однак особливо гостро постає проблема мотивації вивчення іноземних мов. При цьому помітно, що до моменту вивчення іноземної мови й на самому початку в учнів, як правило, висока мотивація. Майже в усіх є бажання оволодіти іноземною мовою, навчитись спілкуватися. Але як тільки починається процес оволодіння іноземною мовою, відношення учнів змінюється, багато хто розчаровується.

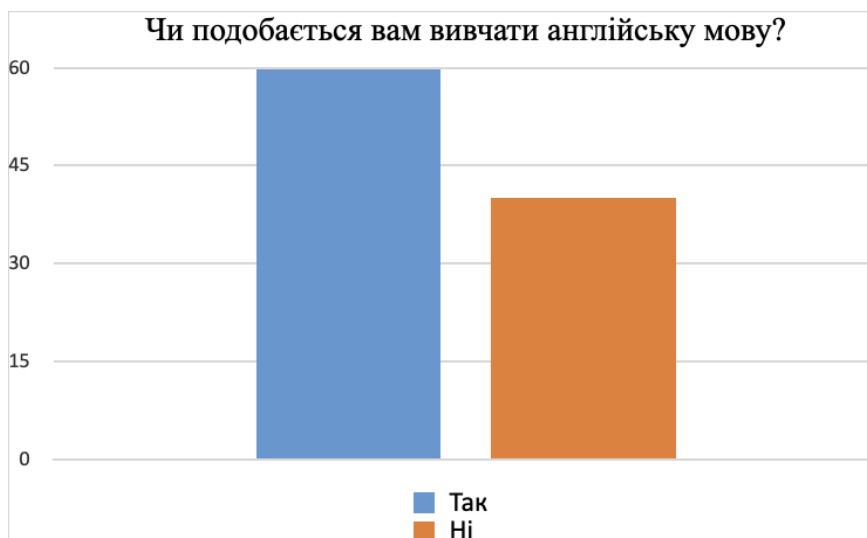
Як відомо, мотивація визначає активність та цілеспрямованість у процесі вивчення мови, тобто бажання діяти самому. Існують дані, що від вчителя залежать тільки 15 % успіху в навчанні мови, 5 % – від здібностей і старання учнів. Решта 35 % залежать від мотивації, в основі якої лежить інтерес [66].

Найважливішим завданням навчання іноземної мови є розвиток особистості школяра, здатної й бажаної брати участь у міжкультурній комунікації, розвиток творчих здатностей. Для того, щоб вирішити це завдання, необхідно захопити дитину, зацікавити предметом.

Одним із завдань нашого дослідження було визначити роль мотивації у навчанні читання іноземною мовою та шляхи її підвищення.

Під час експерименту для збору даних було використано анкетування. Опитування проводилося з 15 учнями. Їхній вік 11-13 років. Після того, як анкети було зібрано в опитаних учнів, був розроблений графік для подальшої перевірки результатів та їх достовірності. Нами було визначено рівень вмотивованості до вивчення англійської мови.

В результаті опитування було визначено, що більшість учнів зацікавлені у вивченні англійської мови та їм подобається бути присутніми на уроках. Однак також є достатня кількість дітей, які вважають, що цей предмет є «нудним та незрозумілим». Див. діаграму 2.2.

Діаграма 2.2. Рівень зацікавленості учнів у вивченні англійської мови

Рівень зацікавленості учнів у вивченні англійської мови

Результат	Так	Ні
Кількість учнів	9	6
Відсоткове співвідношення	60%	40%

Наступне питання стосувалося цілей, якими керуються учні основної школи, вивчаючи іноземну мову. Ми дійшли висновку, що в основному діти не мають власних цілей та мотивів до вивчення англійської. Більшість орієнтується на те, що це обов'язковий, програмний предмет і лише декілька учнів справді зацікавлені та мають інтерес. Також можна підкреслити те, що деякі школярі мають надію, що англійська може їм знадобитися в майбутньому для спілкування. Кілька учнів усвідомлюють, що дані знання можуть пригодитися при подорожі за кордон. Див. діаграму 2.3.

Для чого Ви вивчаєте англійську мову ?

- Це програмний, обов'язковий предмет
- Англійська мова знадобиться у майбутній практичній діяльності(спілкування)
- Можлива поїздка з кордон
- Цікаво вивчати англійську мову

Діаграма 2.3. Мета вивчення іноземної мови

Мета вивчення іноземної мови

Результат	Це програмний, обов'язковий предмет	Англійська мова знадобиться у майбутній практичній діяльності	Можлива поїздка з кордон	Цікаво вивчати англійську мову
Кількість учнів	9	3	1	2
Відсоткове співвідношення	60%	20%	6,6%	13,3%

Неабияку роль у формуванні позитивної мотивації відіграють види діяльності, якими учні займаються на уроках. Якщо вчитель не підбере цікаві та творчі активності, то більш за все рівень мотивації у класі буде доволі низьким.

Ми надали учням перелік видів діяльності, які можна застосувати на уроках іноземної мови, та дали можливість обрати декілька варіантів, які їм цікаві (Діаграма 2.4). Майже одногосно діти обрали діяльність творчого характеру, 53,3% проголосували за прослуховування текстів на магнітофоні. Читання ж та переклад тексту не викликає захоплення у учнів основної школи (Таблиця 2.9.). Можна зробити висновок, що використання творчих діяльностей, нових технологій та чогось нового здатне зацікавити та мотивувати до вивчення англійської мови. Такі ж вправи як просто читання та переклад тексту потрібно урізноманітнювати та розбавляти.

Діаграма 2.4. Зацікавленість видами мовної діяльності

Таблиця 2.9

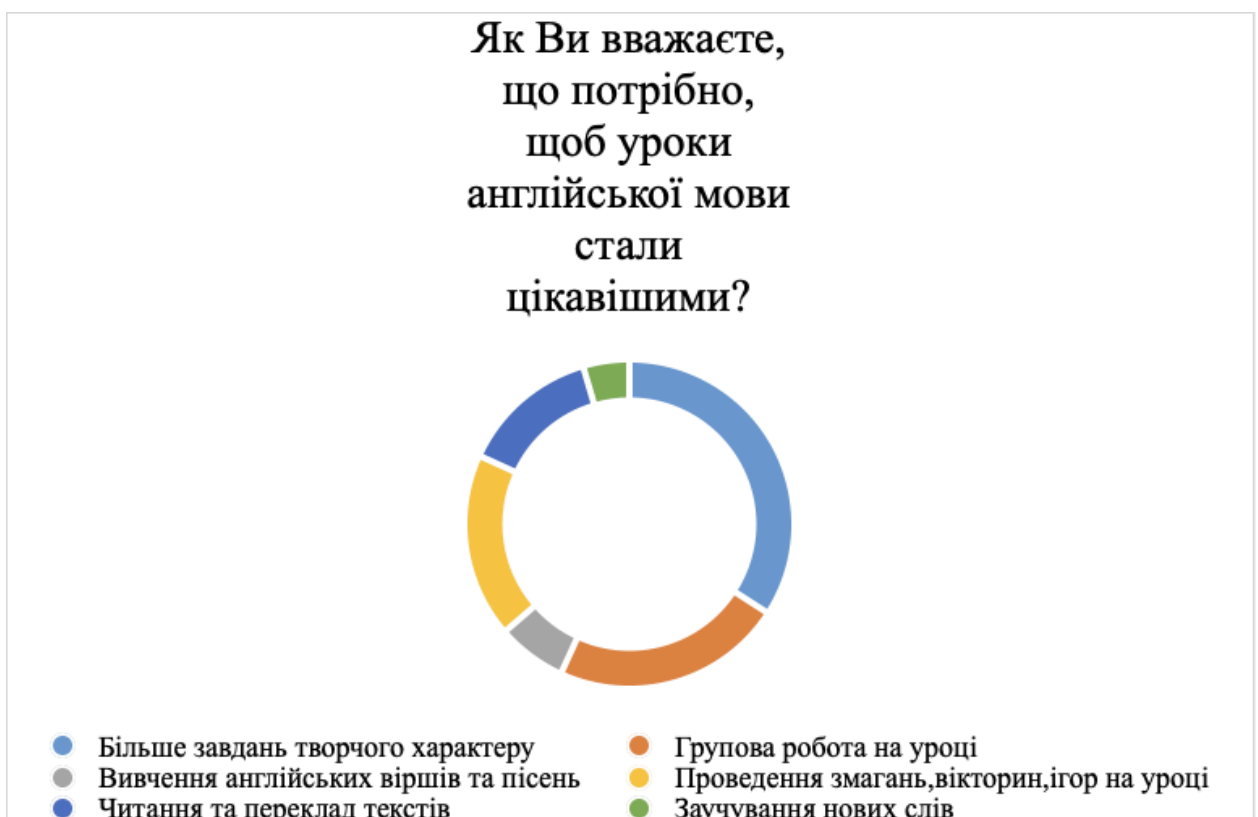
Зацікавленість видами мовної діяльності

Результат	Переклад тексту	Читання тексту	Читання та переклад віршів	Прослуховування текстів з магнітофона	Діяльність творчого характеру(складання діалогів, рольові ігри, доповіді тощо)
Кількість учнів	2	4	5	8	14
Відсоткове співвідношення	3,3%	6,6%	3,3%	53,3%	93,3%

Ми вирішили дізнатися, що, на думку учнів, може підвищити їхній інтерес до навчання та змотивувати. Одноголосно діти визначили, що потрібно використовувати більше завдань творчого характеру, що дозволить їм розвивати різні навички та зробить навчальний процес різностороннім та цікавим.

Також були виділені такі фактори як групова робота та проведення ігор та змагань на уроці (Див. Діагр. 2.5)

Очевидно, що взаємодія між однокласниками та здорова конкуренція підсилюють мотивацію. Така ж діяльність як перманентне вивчення текстів та заучування слів меншою мірою впливає на позитивну мотивацію та навпаки демотивує та відбиває бажання вивчати мову.

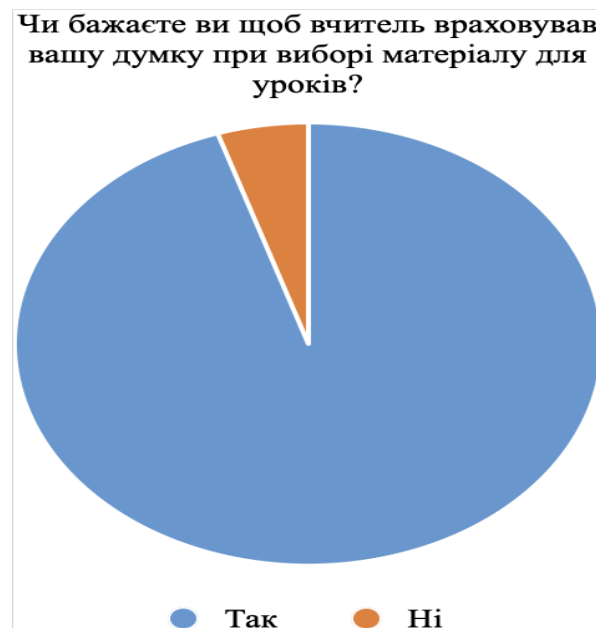

Діаграма 2.5. Фактори мотивації до вивчення іноземної мови

Фактори мотивації до вивчення іноземної мови

Результат	Більше завдань творчого характеру	Групова робота на уроці	Вивчення англійських віршів та пісень	Проведення змагань, вікторин, ігор на уроці	Читання та переклад текстів	Заучування нових слів
Кількість учнів	15	10	3	8	6	2
Відсоткове співвідношення	100%	66,6%	20%	53,3%	40%	13,3%

Діаграма 2.6 чітко показує, що учні бажають, щоб вчитель враховував їхню думку при виборі матеріалу для читання. Адже читання інформації та текстів, які їх цікавлять значно результативніше впливає на засвоєння знань та розуміння. Матеріали мають бути підібрані залежно від вікових та психологічних особливостей дітей.

Діаграма 2.6. Прагнення до урахування читацьких уподобань учнів при виборі матеріалу до читання

**Прагнення до урахування читацьких уподобань учнів при виборі
матеріалу до читання**

Результат	Так	Ні
Кількість учнів	14	1
Відсоткове співвідношення	93,3%	6,6%

Опираючись на результати опитування, ми провели аналіз даних та дійшли висновку, що рівень мотивації до вивчення англійської та зокрема до уроків читання є доволі низьким. Учням важко дається сприйняття інформації та розуміння текстів у тому форматі, в якому вчитель викладає матеріал. Також діти не мають власних цілей та мотивів вивчати англійську мову. Більшість відвідують уроки лише через те, що це є обов'язковий предмет.

Самі ж учні визначили такі види діяльності як творчі справи (рольові ігри, діалоги, міні-доповіді, проєкти), використання новітніх інформаційних технологій на уроках (аудіо та відеозаписи), проведення змагань, вікторин, ігор на уроці, найбільш цікавими та розвиваючими. Тому ми вирішили врахувати побажання дітей, узгодили тему уроку, яка їх зацікавила та розробили план уроку, присвячений читанню. Тема уроку: « Famous places of Great Britain». (Додаток Е).

Спочатку ми вирішили активізувати опорні знання дітей та дати їм можливість розповісти, що кожен уже знає про дану тему. Учні охоче відповідали на запитання та уважно слухали однокласників. Лише після того для них був представлений текст, який відповідав їхньому віку та рівню знань. Була використана групова робота, клас був поділений на 3 групи по 5 людей. Кожній групі була виділена частина тексту, яка розповідала про певне відоме місце, яке знаходиться у Великій Британії.

Після ознайомлення з нею було поставлене завдання створити проєкт у вигляді постера по кожній визначній пам'ятці. Діти були захоплені цією ідеєю та творче підійшли до її виконання. Кожна група представила свій постер і розповіла іншим учням про особливості того місця. Завдяки такому творчому підходу тема була добре засвоєна та сам процес приніс не тільки корисну інформацію, але і задоволення.

Виходячи з результатів нашого експерименту, ми визначили, що питання мотивації є дуже важливим у навчальному процесі. Чим вища мотивація в класі, тим легше та краще засвоюються нові знання. Вчитель повинен враховувати при плануванні уроку вік учнів, рівень знань, їхні захоплення та особливості. Урок має бути творчим та інтегрованим. Групова робота чи робота в парах також здатні підвищувати рівень мотивації, адже взаємодія між однокласниками є дуже важливою складовою ефективного навчання.

Отже, дослідження показало, що використання різноманітних стратегій позитивно впливає на розуміння прочитаного. Вчителю слід підібрати саме такі стратегії, які підійдуть класу, із врахуванням їхніх вікових та психологічних особливостей. Також важливим чинником у навчанні читання англійською мовою в цілому є позитивна мотивація учнів. Вчитель повинен слідкувати за її рівнем та шукати шляхи для її підвищення. Адже без достатнього рівня вмотивованості навчальний процес дається дітям дуже складно та засвоєння нових знань відбувається у повільнішому темпі. Тому потрібно спочатку зацікавити клас та звертати увагу на їх думку при побудові уроків.

Висновки до розділу 2

1. Мотивація до читання включає цілі читання, внутрішню та зовнішню мотивацію, самоефективність та соціальну мотивацію до читання.
2. Мотивація поділяється на чотири типи: внутрішня, зовнішня, інтегративна та інструментальна мотивація.
3. Чинники мотивації: автономність, інтерес, компетентність та спорідненість.
4. При роботі з іншомовними текстами для читання слід залучати учнів у активну мовленнєву діяльність (*speaking and writing*).
5. Використання різноманітних стратегій роботи з іншомовними текстами у процесі оволодіння читанням позитивно впливає на розуміння прочитаного та сприяє активізації комунікативної діяльності школярів.
6. Відбір стратегій повинен здійснюватись із врахуванням вікових та психологічних особливостей школярів.
7. Навчання читання повинно проходити на добре засвоєному учнями мовному (лексичному та граматичному) матеріалі.
8. Текстовий матеріал для читання повинен відповідати віковим особливостям учнів.
9. При відборі текстів для читання необхідно враховувати їх методичну і виховну цінність, доступність змісту і форми, зацікавленість учнів.

ВИСНОВКИ

Аналіз проблеми дослідження показав, що вона є актуальною. Мета дослідження полягала в розробці науково обґрунтованої методики формування іншомовних читацьких умінь учнів основної школи.

При цьому ми виходили із гіпотези про те, що систематичне використання у процесі формування іншомовної читацької компетенції учнів основної школи комплексу спеціальних стратегій читання підвищить рівень сформованості сприйняття та розуміння прочитаного, а також сприятиме підвищенню мотивації до читання іноземною мовою у школярів, індивідуалізації навчального процесу, інформаційної та читацької культури учнів, їх соціалізації.

Результати нашого дослідження дозволили отримати такі теоретичні висновки та практичні результати:

- читання іноземною мовою як комунікативне уміння та засіб спілкування є важливим видом рецептивної мовленнєвої діяльності та розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким учні повинні оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземних мов;
- змістовий аспект читання полягає в досягненні розуміння інформації, яка сприймається читцем, завдяки декодуванню графічних знаків та смислових зв'язків тексту і базується на розпізнаванні мовних одиниць письмового тексту;
- читання як мета та засіб навчання формує мовні навички та комунікативні уміння учнів, розвиває навички самостійної роботи; сприяє активізації іншомовної комунікативної діяльності в умовах відсутності мовленнєвого середовища; створює опору для усного чи письмового іншомовного мовлення; здійснює виховний, розвиваючий, загальноосвітній вплив на особистість школяра;
- проаналізовані труднощі розуміння прочитаного: сприйняття складних довгих речень, наявність незнайомої лексики; відсутність знань про стратегії читання та несформованість вміння їх застосувати; відсутність концентрації,

уваги; вплив середовища (домашнє чи шкільне), нерозуміння структурної організації тексту, невміння відділити головне від другорядного, невміння визначити основну думку тексту тощо;

- охарактеризовані основні види читання за комунікативною метою: ознайомлювальне читання (читання з розумінням основного змісту), вивчальне / інтенсивне читання (читання з повним розумінням змісту), вибіркоче/переглядове читання (читання з метою пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить);
- формування іншомовної компетенції в читанні здійснюється поетапно (Pre-Reading Stage, While-Reading Stage, After-Reading Stage);
- під стратегіями читання розуміються методичні прийоми, спрямовані на зняття мовних та смислових труднощів сприйняття тексту;
- обґрунтовано комплекс спеціальних стратегій читання (Ask Questions, Determine Importance, Make Inferences, Make Predictions, Summarize, Synthesize Information, Visualize), які полегшують сприймання тексту; підвищують мотивацію до читання іноземною мовою, інформаційну та читацьку культуру учнів;
- проаналізовано важливі чинники мотивації: автономність, інтерес, компетентність та спорідненість;
- розроблено методика формування іншомовних читацьких умінь учнів середнього ступеня навчання на основі використання комплексу спеціальних стратегій читання та з урахуванням мотиваційного чинника;
- здійснено експериментальну перевірку розробленої методики, результати якої свідчать, що запропонована методика забезпечує достатньо високий рівень сформованості читацьких умінь у процесі навчання англійської мови, сприяє підвищенню мотивації та інтенсифікації навчання і в цілому підтверджує нашу гіпотезу.

Одержані теоретичні висновки та практичні результати дають підставу вважати, що основні положення розробленої методики на матеріалі англійської мови можуть бути використані у практиці навчання читання

іншими іноземними мовами (німецької, французької) у різних типах закладів загальної середньої освіти з урахуванням ступеня навчання, а також на практичних заняттях з курсу методики викладання іноземних мов на мовних факультетах ЗВО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І. Д. Бех. К. : Либідь, 2003. Кн.1.: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. 2003. 280с.
2. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні //Іноземні мови. 1996. № 2. С. 3-8.
3. Вдовіна Т. О. Зміст, структура методичних рекомендацій та завдань для читання художніх текстів. *Іноземні мови*. 2001. №4. С. 39 – 42.
4. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов : навч. посіб. /О. І. Вишневський. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2011. 206 с.
5. Державний освітній стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) V-IX класи /керівн. автор. колективу С. Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 1998. 32 с.
6. Дівакова І. І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / І. І. Дівакова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 180 с.
7. Європейське Мовне Портфоліо : метод. вид. / Уклад. О. Карп'юк. Тернопіль: Лібра Терра, 2008. 112 с.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Переклад з англ. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
9. Каруцяк С. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів на уроках англійської мови / С. Каруцяк // English. 2011. № 18. С. 12-16.
10. Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. Київ: Ленвіт, 2009. 119 с.
11. Колкер Я.М. Практична методика вивчення іноземних мов. К.: «Академія», 2000. 264 с.
12. Майер Н. В., Устименко О. М. Практикум з методики використання сучасних засобів, методів і технологій навчання іноземних мов і культур: навч. – метод. посібник для самост. роботи студ. магістратури. Київ : Ліра, 2018. 224 с.

13. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. / С. Д. Максименко, В.О. Соловієнко. К. : МАУП, 2000. 256 с.
14. Мартинюк А. П. Посібник із підготовки до ЗНО з англійської мови / А. П. Мартинюк, І. Ю. Набокова, І. О. Сverdлова, А. А. Юрченко. – Pearson; Dinternal-Books, 2014. 73 с.
15. Маслоу А. Мотивація та особистість. 3 видання. К.: Ліра, 2003. 352с.
16. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
17. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підруч. / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С В. Тезікова [та ін.]. Київ : Академія, 2010. 327 с.
18. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: навч.– метод. посібник для студ. мовн. спец. осв.-квал. Рівня «магістр» / О. Б. Бігич [та ін.] / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2011. С. 161 – 174.
19. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич [та ін.] / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. С. 215 – 218.
20. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2018. 319 с.
21. Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.). 42 с. mon.gov.ua > [app](#) > IMR-2023-2024 Inozemni.movy.12.09.2023.
22. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2008. 256 с.

23. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2008. 285 с.
24. Ніколаєва С. Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. 2010. № 3. С. 3-10.
25. Освітні технології / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пехоти. К. :А.С.К., 2001. 256 с.
26. Поспелкіна І. Інтерактивні технології навчання / І. Поспелкіна // Початкова освіта. 2006. № 44. С. 3-5.
27. Практикум з методики викладання англійської мови мов у середніх навчальних закладах: Посібник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2004. 360 с.
28. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах: англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за редакцією Ніколаєвої С. Ю. К.: Ленвіт, 2019. 402 с.
29. Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посібник / Бігич О.Б. та ін. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2016. 402 с.
30. Смелякова Л. П. Організаційні форми читання художньої літератури у мовному вузі. *Методика викладання іноземних мов*: зб. Наук. Праць. Київ, 1993. Вип. 22. С. 80 – 84.
31. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх вищих навчальних закладах: колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва [та ін.]/за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2015. С. 86 – 113, 159 – 185.
32. A. H. Urquhart and C. J. Weir, *Reading in a Second Language: Process, Product, and Practice*, London and New York: Longman, 1998. P. 233-238.
33. Adler C. R. *Put Reading First: The Research Building Blocks for Teaching Children to Read* / C. R. Adler. Jessup: MD: ED Pubs, 2001. 80p.

34. Barnett M. A. Postgraduate Students' Use of Reading Strategies in L1 and ESL Contexts: Link to Success / A. Barnett. *International Education Journal*. 2002. Vol. 5, No. 4. P. 2–5.
35. Birch B. M. *English L2 Reading. Getting to the Bottom*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2002. 200 p.
36. Block E. L. The Comprehension Strategies of Second Language Readers / E. L. Block. *Creative Education*. 2012. Vol. 20, No. 3. P. 463-494.
37. Brown, Strategies for Developing Reading Skills. Retrieved March 10th, 2014 from the world wide web at: [https://www.semanticscholar.org/paper/Teaching-Reading-Skills-in-Second-Cycle-\(5-8\)-of-in Teshome/0dac2c193eccd4676c92ff9e7d36964ac6afeffd](https://www.semanticscholar.org/paper/Teaching-Reading-Skills-in-Second-Cycle-(5-8)-of-in-Teshome/0dac2c193eccd4676c92ff9e7d36964ac6afeffd)
38. Calkins L. M. *The Art of Teaching Reading* / L. M. Calkins. – New York: Longman, 2001. 592 p.
39. Corroero G., Ferguson G. National Reading Panel. *Comprehension III: Teacher Preparation and Comprehension Strategies Instruction* / G. Corroero, G. Ferguson. 2017. Available from: <https://www.readingrockets.org/article/what-works-comprehension-instruction>
40. Day R. R. *New Ways in Teaching Reading* / R. R. Day. Virginia: TESOL, 1993. 300 p.
41. Dr. S. Gunasekaran, Dr L. Bapitha. "An Experimental Study Skills To Enhance Reading Skill. *Psychology and Education Journal* 57, no. 9 (January 5, 2021): 6087–89. <http://dx.doi.org/10.17762/pae.v57i9.2673>.
42. E. Williams and C. Moran, "Reading in a foreign language at intermediate and advanced levels with particular reference to English," *Language Teaching*, vol. 22, pp. 217-228, October 2009.
43. Evans C. *Electronic Sources : Teaching Reading in High School* / C. Evans. 1976. Available from: <https://docplayer.net/7731421-Teaching-reading-in-the-secondary-school.html>
44. Ellis G. *Learning to Learn English: A Course in Learner Training* / G. Ellis, J. Prezler. – Black Hills Special Service Cooperative, 2016. 30 p.

45. E. Williams and C. Moran. Reading in a foreign language at intermediate and advanced levels with particular reference to English. *Language Teaching*, vol. 22, pp. 217-228, October 1989. – P. 58–64.
46. Howard P. *Innovation in Education / P. Howard // Distance Education*. 2018. 23 p.
47. Goodmann K. C. *The Reading Process. Interactive Approaches to Second Language Reading / K. C. Goodmann, P. L. Carrell, D. E. Eskey*. Cambridge: CUP, 1988. 310 p.
48. Grellet F. *Developing Reading Skills: A Practical Guide to Reading. Comprehension Exercises / F. Grellet*. Cambridge University Press, 1981. 252 p.
49. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching / J. Harmer*. Edinburgh: Pearson Education Limited, 2017. 288 p.
50. Harris A. J. *How to Increase Reading Ability: A Guide to Developmental and Remedial Methods / Albert J. Harris, Edward R. Sipay*. New York: Longman, 1985. 570 p.
51. Harvey S. *Strategies That Work: Teaching Comprehension for Understanding and Engagement / S. Harvey, A. Goudvis*. New York: ME: Stenhouse Publishers, 2000. 360 p.
52. Isik, Ayse Derya. "Reading environment and fluent reading skills." *Pedagogical Research* 8, no. 1 (January 1, 2023): em0148. <http://dx.doi.org/10.29333/pr/12723>.
53. Khan, Raja Muhammad Ishtiaq, Muhammad Shahbaz, Tribhuwan Kumar, and Imran Khan. "Investigating Reading Challenges Faced by EFL Learners at Elementary Level." *Register Journal* 13, no. 2 (October 3, 2022): 277–92. <http://dx.doi.org/10.18326/rgt.v13i2.277-292>.
54. Lessard M. *Language Learning Strategies: An Overview for L2 Teachers / M. Lessard*. *The Internet TESOL Journal*, 1997. Vol. 3, No. 12. P. 1-23.
55. Magliano J. P. *The Time Course of Generating Causal Antecedent and Causal Consequence Inferences / J. P. Magliano, W. B. Baggett, B. K. Johnson, A. C. Graesser*. New York: Cambridge University Press, 1993. 120 p.

56. Maxom M. *Teaching English as a Foreign Language*. Chichester: John Wiley & Sons, 2009. 376 p.
57. Mezni A. *Electronic Sources: How to Use Visualizing to Improve Reading Comprehension* / A. Mezni. 2021. Available from: https://www.teachingideas4u.com/2017/08/how-to-use-visualizing-to-improve_16.html.
58. Nuttall C. *Teaching Reading Skills in a Foreign Language* / C. Nuttall. Oxford: Heinemann, 2006. 282 p.
59. Paris S. G. *The Development of Strategic Readers* / S. G. Paris, B. A. Wasik, J. C. Turner. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2001. Vol. 2. – P. 609-640.
60. Pressley M. *Effective Reading Instruction: The Case for Balanced Teaching* / M. Pressley. New York: The Guilford Press, 2014. 487 p.
61. Rouai S. *Electronic Sources: The Use of Reading Strategies in Improving Reading Comprehension*/S.Rouai. 2006.
62. Rumptz D. *Theoretical Model of Reading Ability* / D. Rumptz / *Language Testing*. 2003. Vol. 34, No. 2. P. 68-83.
63. Sari, Dewi Kartika, Ety Pratiwi, and Ana Thereana. "EFFECTIVE READING STRATEGIES FOR READING SKILLS." *Esteem Journal of English Education Study Programme* 2, no. 2 (October 29, 2018): 112. <http://dx.doi.org/10.31851/esteem.v2i2.2429>.
64. Serafini F. A. *Lessons in Comprehension: Explicit Instruction in the Reading Workshop* / F. A. Serafini. Portsmouth, NH: Heinemann, 2004. 450 p.
65. Sheorey R. *Differences in The Metacognitive Awareness of Reading Strategies Among Native and Non-native Readers* / R. Sheorey, K. Mokhtari. *System*. 2001. Vol. 29, No. 4. P. 431 - 449.
66. Teele S. *Overcoming Barricades to Reading a Multiple Intelligences Approach* / S. Teele. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2004. 232 p.
67. T. Hudson, "A content comprehension approach to reading English for Science and Technology," *TESOL Quarterly*, Winter, 2002. P. 77-104.

68. “Ten commandments for motivating language learners: results of an empirical study” by Z. Dornyei and K. Csizer, *Language Teaching Research*, Hodder Arnold. 2018. 205 p.
69. Yeshimbetova, Z., and Zh Kulekenova. "STRATEGIES TO DEVELOP STUDENTS' READING COMPREHENSION SKILLS." *BULLETIN Series of Philological Sciences* 74, no. 4 (December 9, 2020). P. 70–72. <http://dx.doi.org/10.51889/2020-4.1728-7804.13>.
70. Wells G. *Creating the Conditions to Encourage Literate Thinking*. Educational Leadership. 1990. Vol. 47, No. 6. P. 13-17.
71. Zimmermann S. *Mosaic of Thought: Teaching Comprehension in a Reader's Workshop* / S. Zimmermann, O. Ellin. Bt Bound: Heinemann, 2007. 312 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Interview Questions

1. Do you teach comprehension strategies?
2. What pre-reading strategies do you teach your students?
3. How do you think teaching reading comprehension will become more successful when using strategies?
4. Which pre-reading strategies do you think are the most beneficial?
5. Do students use the pre-reading strategies independently?
6. Is it easier for students to understand the text faster when they know which strategy is more appropriate?
7. Are your instructions always clear for students?

ДОДАТОК Б

The Story of the Aral Sea

New word <u>desert</u> a large area of land where there is little rain and not many plants grow	Visual association	New word <u>beach</u> land with sand or stones that is next to the sea	Visual association
My definition	Personal connection	My definition	Personal connection
New word <u>environment</u> all living and non-living things occurring <u>naturally</u>, meaning not because of humans	Visual association	New word <u>dam</u> a large <u>wall</u> or barrier that blocks or stops the flow of <u>water</u>, forming a <u>reservoir</u> or a <u>lake</u>	Visual association
My definition	Personal connection	My definition	Personal connection

ДОДАТОК В

Read the article and choose the correct option.

1. Where is the Aral Sea? a. in Central Asia   b.in Kazakhstan c.in Uzbekistan

2. What is the problem in the Aral Sea?

a. It's full of oil.   b. It's getting bigger.   c. It's getting smaller.

Read the article again and choose the correct option.

3. According to paragraph 1, which sentence is true?

a. Kazakh fishermen are good at sport.   b. Kazakhstan is next to the North Aral Sea.   c.The fishermen met every Sunday.

4. Why did the fishermen meet?   a. because it was Sunday   b.to go fishing
c.to have a party

5. Which word describes the fishermen in 2009?   a. pleased   b. rich   c.sad

6. According to paragraph 2, which sentence is true?

a. The Amu Darya and Syr Darya are the biggest rivers in the world.
b. The Aral Sea is one of the biggest lakes in the world.
c. The biggest lake in the world is bigger than 67,300 square kilometers.

7. According to paragraph 3, which sentence is true?

a. Nobody knows why the Aral Sea got smaller.
b. There are two reasons why the Aral Sea got smaller.
c. There's one reason why the Aral Sea got smaller.

8. What happened because of the dam?

a. The water in the Aral Sea disappeared.
b. There was more water in the North Aral Sea.
c. There was more water in the South Aral Sea.

9. How did Yusup Kamalov and the reporter travel to the Aral Sea?

a. by boat   b. by car   c. on foot

10. Why were there no fish in the sea?

a. because of the oil rigs   b. because of the salt   c. because of the sand

ДОДАТОК Г

Owning a Dog

1. The dog's name is _____.
  - a. Tip
  - b. Brendan
  - c. Brennan
  - d. Kip

2. Which of the following have a positive effect on a child's development?
  - a. feeling responsible
  - b. feeling empathy
  - c. building friendships
  - d. all of the variants

3. A child learns how to be responsible for a dog by _____.
  - a. taking care of the dog's daily needs
  - b. taking away a safe environment
  - c. feeding the dog weekly
  - d. becoming dependent on the dog

4. Learning how to care for a dog can help children _____.
  - a. to take of themselves
  - b. to choose the dog over playing
  - c. to get welfare
  - d. to ignore the dog's needs

5. Children can learn how to _____.
  - a. understand the dog's needs
  - b. only care about themselves, and not others
  - c. get rid of the dog they don't want to take care of it
  - d. be irresponsible

6. The dog's owner must interpret which of the following from their dog's behaviour?
  - a. fear
  - b. happiness
  - c. illness
  - d. all of the above

7. Which of the following is a positive result of learning how to interpret a dog's behaviour?
  - a. becoming selfish
  - b. becoming empathetic
  - c. becoming arrogant
  - d. being thoughtless

8. What kind of love does a dog provide?

- a. shallow   b. one-sided   c. conditional   d. unconditional

9. Which of the following is NOT a benefit of a child owning a dog?

- a. companionship   b. reliability   c. friendship   d. neglect

10. In what ways is a dog loyal?

a. Начало формы It is able to tolerate the negative qualities of humans

b. It will protect people

c. It neglects its owner

d. It offers unconditional love.

ДОДАТОК Д**Causes of Floods**

1. Which of the following words are natural disasters? (More than one answer may be correct).

- a. flood   b. earthquake   c. airplane crash   d. typhoon

2. Which of the following are included as causes for floods in the reading passage?

- a. droughts   b. large lakes   c. poorly built roads   d. melting snow

3. How does deep snow cause flooding?

- a. melting snow causes flooding   b. too much rain causes flooding
c. sudden warm temperatures combined with heavy rains causes flooding
d. freezing water causes flooding

4. A broken human-made dam is compared to what?

- a. a tsunami   b. a tidal wave   c. a broken ice dam   d. overflowing

5. Which of the following best describes how a frozen river can cause a flood.

- a. The ice in the river melts too quickly and causes a flood.
b. The ice in the river cracks causing the water to overflow.
c. The ice in the river cracks into pieces that eventually create a dam causing the water to overflow.
d. The water behind the ice dam collects and when the dam breaks, it causes flooding upstream.

6. How far can dam water travel when it is unleashed from a broken dam?

- a. less than 10 kilometres   b. tens of kilometres   c. thousands of kilometres
d. tens of thousands of kilometres downstream

7. Why does saturated ground contribute to flooding problems?

- a. the ground cannot absorb more moisture   b. the ground is too hard, so the water runs off
c. the ground is too hard, so the water runs off   d. the ground forms a kind of dam
e. it remains frozen

8. What kinds of problems can flood cause?

- a. death   b. widespread damage   c. destruction of plants and animals   d. all of the variants

9. What is the most common natural disaster?

- a. flood   b. fire   c. wind damage   d. rain

10. How does melting snow cause problems related to flooding?

- a. it makes the rivers run too fast   b. it makes the water too cold
c. it causes pieces of ice to block the river   d. it makes the level of the river rise

ДОДАТОК Е

Lesson plan

Name Famous places of Great Britain		
Level Intermediate 7th form	Length 45 min	Type of lesson Reading skills
Class Profile: Number of ss:15 Stronger ss:9 Weaker ss:6		
Lesson Aims Main: to improve the pupils' reading and speaking skills Subsidiary: to find out new information about famous places of Great Britain		
Outcomes for Students: -By the end of the lesson the pupils will be able to speak about famous places of Great Britain -The learner will outline knowledge before review lesson -By the end of the lesson students will speak more confidently		
Personal objectives: to provoke students' speaking and reading -to develop student's attention and logical thinking -To encourage creativity and higher-order thinking		
Materials: Regrouping and rewarding cards , A2 sheets of paper , Markers		

Lesson Procedure

Stage	Stage Aims	Timing	Procedure What teacher does What the learners do	Interaction Pattern	
Introduction	To make pupils familiar with the basic information about the lesson	2m	The teacher introduces the topic and the objectives of the lesson and also presents the system of evaluation of the pupils' work for this lesson	Students listen to the teacher and find out the topic of the lesson	T-Ss
Warming	To warm up the pupils and activate their thinking	4m	The teacher gives a set of cut pictures of famous places of Great Britain for each pair of students and ask to name them (if they know) <i>Do you know this place?</i> <i>What do you know about it?</i>	The learners name famous places of Great Britain	T-Ss S-T
Stage 1 <i>Reading</i>	To activate the pupils' knowledge and to prepare them to reading (in such a way they predict what they will read)	4m	Activity 1: The teacher asks students to complete a short list(5-7 options) with the places that they know in Great Britain; then compare with the answers of the partner	Students complete a short list and then work in pairs. They compare the answers they have	T-Ss S-S

	To familiarize the pupils with the information	5m	Activity 2: The teacher divides students into 5 groups and gives them the text «Famous places of Great Britain» for first reading	Students read the text first time	T-Ss
Stage 2 Project work	To encourage the pupils to use their logical thinking and to check the understanding of the main idea of the text`s extracts	15m	Activity 1: The teacher suggests for each group to choose the extract .She asks to read the extract carefully and to design a poster about this certain famous place with using the information they read and to prepare one question for other groups for discussion	The groups choose color papers to choose what part of the text they need to work with. Then they design a poster and prepare one question for discussion	Ss-T S-S
	To check the different types of reading and to provoke students` speaking	10m	Activity 2: The teacher listens to the students and evaluates their projects	The pupils present their posters and during the presentation each group gives a question for other pupils	S – S Ss- T
Reflection	To get the general feedback about the topic and the lesson itself	2m	The teacher asks the questions: <i>What place did you like most of all?</i> <i>Would you like to go there?</i>	Students answer the questions	Ss-T

Home work	to have students practice material already presented in class and find out new information they don't know	3m	The teacher gives the homework: To find and present the information about one famous place of Great Britain (that wasn't mentioned in the text)	Students write down the hometask	T-Ss